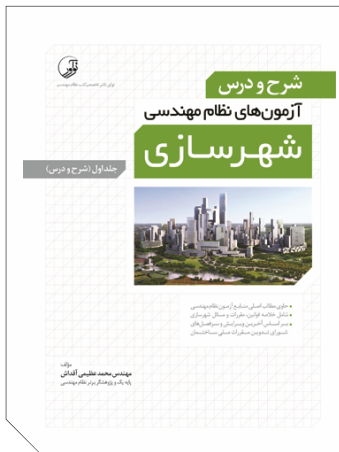

شرح و درس آزمون‌های نظام مهندسی شهرسازی

کتاب اول

حاوی مطالب اصلی منابع آزمون نظام مهندسی
شامل: قوانین، مقررات و مسائل شهرسازی
و مقررات ملی ساختمان
براساس آخرین ویرایش

مؤلف: مهندس محمد عظیمی آقداش
پایه یک و پژوهشگر نظام مهندسی

سرشناسه:
عنوان قراردادی:
عنوان و نام پدیدآور:
مشخصات نشر:
مشخصات ظاهری:
شابک:
وضعیت فهرست نویسی:
یادداشت:
موضوع:
موضوع:
موضوع:
موضوع:
موضوع:
موضوع:
رده بندی کنگره:
رده بندی دیویی:
شماره کتابشناسی ملی:

عظیمی آقداش، محمد، ۱۳۵۰ -
ایران. قوانین و احکام *Iran. Laws, etc*.
شرح و درس آزمون‌های نظام مهندسی شهرسازی/مؤلف محمد عظیمی آقداش.
تهران: نوآور.
۵۵۲ص.
۹۷۸-۶۰۰-۱۶۸-۳۰۸-۴
فیفا
کتابنامه: ص ۵۳۱.
ساختمان‌سازی -- قوانین و مقررات -- ایران
Building laws -- Iran
ساختمان‌سازی -- قوانین و مقررات -- ایران -- آزمون‌ها و تمرین‌ها
Building laws -- Iran -- Examinations, questions, etc.
دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- ایران -- آزمون‌ها
Universities and colleges --Iran -- Examinations
۱۳۹۵ ش ۴/ع ۲/ع ۴۰۲/ع ۴
۳۴۳/۵۵۰۷۸۶۹
۴۲۲۸۷۲۴

شرح و درس آزمون‌های نظام مهندسی شهرسازی (کتاب اول)

مؤلف: مهندس محمد عظیمی آقداش
ناشر: نوآور
شمارگان: ۵۰۰ نسخه
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۶۸-۳۰۸-۴

نشر نوآور

مرکز پخش:

نوآور، تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، خیابان شهدای
ژاندارمری نرسیده به خیابان دانشگاه ساختمان ایرانیان، پلاک ۵۸، طبقه
اول، واحد ۳ تلفن: ۹۲ - ۰۲۱۶۶۴۸۴۱۹۱ www.noavarpub.com

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب مطابق با قانون حقوق مؤلفان و
مصنفان مصوب سال ۱۳۴۸ برای ناشر محفوظ و منحصراً متعلق به نشر
نوآور می‌باشد. لذا هرگونه استفاده از کل یا قسمتی از این کتاب (از
قبیل هر نوع چاپ، فتوکپی، اسکن، عکس برداری، نشر الکترونیکی، هر
نوع انتشار به صورت اینترنتی، سی‌دی، دی‌وی‌دی، فیلم فایل صوتی یا
تصویری و غیره) بدون اجازه کتبی از نشر نوآور ممنوع بوده و شرعاً
حرام است و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

@Noavarpub

صفحه رسمی انتشارات نوآور در شبکه‌های اجتماعی

نشر نوآور ضمن قدردانی و ارج نهادن به اعتماد شما به کتاب‌های این انتشارات، به استحضارتان می‌رساند که همکاران این انتشارات، اعم از مؤلفان و مترجمان و کارگروه‌های مختلف آماده‌سازی و نشر کتاب، تمامی سعی و همت خود را برای ارائه کتابی درخور و شایسته شما فرهیخته گرامی به‌کار بسته‌اند و تلاش کرده‌اند که اثری را ارائه نمایند که از حداقل‌های استاندارد یک کتاب خوب، هم از نظر محتوایی و غنای علمی و فرهنگی و هم از نظر کیفیت شکلی و ساختاری آن، برخوردار باشد.

با این وجود، علی‌رغم تمامی تلاش‌های این انتشارات برای ارائه اثری با کمترین اشکال، باز هم احتمال بروز ایراد و اشکال در کار وجود دارد و هیچ اثری را نمی‌توان الزاماً مبرا از نقص‌های اشکال دانست. از سوی دیگر، این انتشارات بنابه تعهدات حرفه‌ای و اخلاقی خود و نیز بنابه اعتقاد راسخ به حقوق مسلم خوانندگان گرامی، سعی دارد از هر طریق ممکن، به‌ویژه از طریق فراخوان به خوانندگان گرامی، از هرگونه اشکال احتمالی کتاب‌های منتشره خود آگاه شده و آن‌ها را در چاپ‌ها و ویرایش‌های بعدی آن‌ها رفع نماید.

لذا در این راستا، از شما فرهیخته گرامی تقاضا داریم در صورتی که حین مطالعه کتاب با اشکالات، نواقص و یا ایرادهای شکلی یا محتوایی در آن برخورد نمودید، اگر اصلاحات را بر روی خود کتاب انجام داده‌اید پس از اتمام مطالعه، کتاب و ویرایش‌شده خود را با هزینه انتشارات نوآور، پس از هماهنگی با انتشارات، ارسال نمایید، و نیز چنانچه اصلاحات خود را بر روی برگه جداگانه‌ای یادداشت نموده‌اید، لطف کرده عکس یا اسکن برگه مزبور را با ذکر نام و شماره تلفن تماس خود به ایمیل انتشارات نوآور ارسال نمایید، تا این موارد بررسی شده و در چاپ‌ها و ویرایش‌های بعدی کتاب اعمال و اصلاح گردد و باعث ارتقا و هرچه پربارتر شدن محتوایی کتاب و ارتقاء سطح کیفی، شکلی و ساختاری آن گردد.

نشر نوآور، ضمن ابراز امتنان از این عمل متعهدانه و مسئولانه شما خواننده فرهیخته و گرانقدر، به‌منظور تقدیر و تشکر از این همدلی و همکاری علمی و فرهنگی، در صورتی که اصلاحات درست و بجا باشند، متناسب با میزان اصلاحات، به‌رسم ادب و تشکر و قدرشناسی، نسخه دیگری از همان کتاب و یا چاپ اصلاح‌شده آن و نیز از سایر کتب منتشره خود را به‌عنوان هدیه، به انتخاب خودتان، برایتان ارسال می‌نماید، و در صورتی که اصلاحات تأثیرگذار باشند در مقدمه چاپ بعدی کتاب نیز از زحمات شما تقدیر می‌شود.

همچنین نشر نوآور و پدیدآورندگان کتاب، از پیشنهادها، نظرات، انتقادات و راه‌کارهای شما عزیزان در راستای هرگونه بهبود کتاب، و هرچه بهتر شدن سطح کیفی و علمی آن صمیمانه و مشتاقانه استقبال می‌نمایند.

نشر نوآور

تلفن: ۰۲۱۶۶۴۸۴۱۹۱-۲

www.noavarpub.com

info@noavarpub.com

فهرست مطالب

۲۷..... حقوق شهری	۱۸..... مقدمه
۲۷..... حوزه استحقاقی	بخش اول / تعاریف و مفاهیم شهرسازی ۲۱
۲۷..... حومه شهر	تعاریف و مفاهیم شهرسازی و برنامه‌ریزی..... ۲۲
۲۷..... خشت	احیا..... ۲۲
۲۷..... خط آسمان (Sky line)	اراضی بایر شهری..... ۲۲
۲۷..... دموکراسی شهری	اراضی دایر..... ۲۲
۲۷..... ریخت‌شناسی شهری	اراضی متروکه..... ۲۲
۲۷..... سازواری زمین	اراضی مخروبه..... ۲۲
۲۸..... سامانه‌های راهیابی	اراضی مستحدث..... ۲۲
۲۸..... سرانه‌های شهری	اراضی مسکونی..... ۲۲
۲۸..... سکونت	اراضی مفروزی..... ۲۲
۲۸..... سواد شهر	اراضی موات..... ۲۲
۲۸..... سیاست نوسازی شهری	ارسن..... ۲۳
۲۸..... سیستم‌های شهری	افراز..... ۲۳
۲۹..... سیلوئت (دورنما)	اوقات فراغت..... ۲۳
۲۹..... سیما و منظر شهری	ایوان..... ۲۳
۲۹..... سیمای بام (Roof Scape)	آرم‌سازی ترافیک..... ۲۳
۲۹..... شبکه حمل و نقل عمومی	آستانه خدماتی و جمعیتی..... ۲۳
۲۹..... شهر	آماده‌سازی زمین..... ۲۳
۳۰..... شهر جدید	باززنده‌سازی..... ۲۳
۳۰..... شهر سالم	بازسازی..... ۲۴
۳۰..... شهر سبز	بازیافت زمین شهری..... ۲۴
۳۰..... شهر سوخته	بالکن..... ۲۴
۳۰..... شهرداری	برزن..... ۲۴
۳۰..... شهرسازی	برنامه‌ریزی شهری..... ۲۴
۳۱..... شهرک	بلوک شهری..... ۲۴
۳۱..... صد دروازه یا اتومبیلوس	پخ..... ۲۵
۳۱..... ضریب سطح اشغال	پلاک ثبتی..... ۲۵
۳۱..... صنایع	پهنه ترددی..... ۲۵
۳۱..... طراحی شهری	تراس..... ۲۵
۳۱..... طراحی صنعتی	تراکم..... ۲۵
۳۲..... طراحی منظر خیابانی	تراکم مسکونی..... ۲۵
۳۲..... طرح‌ریزی شهری	تضاد و دوگانگی..... ۲۵
۳۲..... طرح مقدماتی تفکیک زمین	تعادل..... ۲۵
۳۲..... فتوگرامتری	تفریح..... ۲۶
۳۲..... کاربری زمین	تفکیک..... ۲۶
۳۳..... کاربری‌های شناور	تمرکز دایی..... ۲۶
۳۳..... کاداستر	توپوگرافی..... ۲۶
۳۳..... الگو	توپولوژی..... ۲۶
۳۳..... متروپلیس	توسعه مادرشهر منطقه‌ای..... ۲۶
۳۳..... مجموعه شهری	توسعه میان‌افزار..... ۲۶
۳۳..... محدوده خدمات شهری	چغازنبیل (دور - اونتاش)..... ۲۶
۳۴..... محدوده شهر	حریم..... ۲۷
۳۴..... محدوده قانونی شهر	

۴۸	پیشینه طرح جامع در ایران.....	۳۴	محلہ.....
۴۸	پیوست‌های قرارداد تیپ ۱۲.....	۳۴	مدیریت شهری.....
۴۹	بررسی و تصویب طرح‌های هادی شهری.....	۳۴	منطقه‌بندی.....
۴۹	تصویب طرح‌های جامع شهرهای با جمعیت کمتر از ۱۰۰۰۰۰ نفر.....	۳۴	مورفولوژی شهری.....
۴۹	تشخیص مغایرت اساسی طرح‌های تفصیلی با طرح جامع شهرها.....	۳۴	ناحیه.....
۵۰	ابزارهای اجرایی طرح‌ها و برنامه‌های شهرسازی.....	۳۵	ناحیه هنری.....
۵۰	مشکلات مدیریت و اجرای طرح‌های توسعه شهری.....	۳۵	نسبت رانندگی.....
۵۱	قسمت دوم- طراحی شهری.....	۳۵	نوسازی شهری.....
۵۱	طراحی شهری.....	۳۵	واحد شهری.....
۵۱	ویژگی طراحی شهری.....	۳۵	وحدت- کثرت.....
۵۱	فرآیند طراحی شهری.....	۳۵	یوتوپیا.....
۵۲	عوامل مؤثر در طراحی شهری.....	۳۶	بخش دوم / طرح‌های توسعه شهری.....
۵۲	اهداف فرآیند طراحی شهری.....	۳۷	قسمت اول- انواع طرح‌های شهرسازی.....
۵۲	ارزش‌های طراحی شهری.....	۳۷	طرح جامع سرزمین.....
۵۳	طراحی شهری اکولوژیکی.....	۳۷	طرح آمایش سرزمین.....
۵۳	طراحی اجتماعی.....	۳۸	طرح کالبدی (ملی و منطقه‌ای).....
۵۳	اصول و مبانی طراحی شهری.....	۳۹	طرح‌ریزی کالبدی.....
۵۴	کیفیت طراحی شهری.....	۳۹	مطالعات ناحیه شهری.....
۵۴	پیش طراحی شهری.....	۳۹	طرح توسعه و عمران (جامع) ناحیه‌ای.....
۵۴	کار اصلی طراحی شهری.....	۳۹	طرح توسعه و عمران شهر و حوزه نفوذ.....
۵۴	دستورالعمل راهنماهای طراحی شهری.....	۴۰	محتوای طرح‌های توسعه و عمران.....
۵۵	آفرینش مرکز شهری.....	۴۱	طرح‌های منطقه شهری.....
۵۵	انواع فضاها در طرح‌های معماری.....	۴۱	طرح جامع شهرستان.....
۵۶	فضای همگانی موفق.....	۴۲	طرح مجموعه شهری.....
۵۶	قاعده درخت.....	۴۲	طرح جامع شهر.....
۵۶	محصوریت راه.....	۴۲	طرح تفصیلی.....
۵۶	شهرگرایی معاصر.....	۴۲	طرح آماده‌سازی زمین.....
۵۶	طرح ساختاری پایه.....	۴۳	طرح‌های سیال شهری.....
۵۷	هم‌آوری.....	۴۳	طرح موضوعی.....
۵۷	استراتژی فضایی.....	۴۴	طرح موضعی.....
۵۷	تقسیمات اقلیمی.....	۴۴	طرح هادی شهری.....
۵۷	تقسیمات اقلیمی ایران.....	۴۴	طرح شهرهای جدید.....
۵۸	تقسیمات اقلیمی اردبیل.....	۴۴	طرح شهرک‌ها.....
۵۸	جزیره حرارتی شهری.....	۴۴	طرح شهرک‌های مسکونی.....
۵۸	پدیده وارونگی هوا یا اینورژن.....	۴۵	طرح‌های جزئیات شهرسازی.....
۵۹	پهنه‌های قهوه‌ای.....	۴۶	طرح‌های ویژه.....
۵۹	فرونشست‌ها.....	۴۶	طرح‌های روان‌بخشی.....
۶۰	گودبرداری‌های عمیق در مناطق شهری.....	۴۶	طرح‌های بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده.....
۶۱	قسمت سوم- طرح راهبردی ساختاری توسعه و عمران (طرح جامع تهران).....	۴۶	طرح‌های مرمت و احیاء.....
۶۱	طرح راهبردی ساختاری تهران.....	۴۶	طرح‌های محور در حوزه حمل و نقل.....
۶۱	چشم‌انداز توسعه شهر.....	۴۶	طرح‌های تسهیلات محلّه‌ای.....
۶۱	راهبردهای توسعه شهر.....	۴۷	طرح‌های مناطق حساس و بحرانی.....
۶۷	حریم.....	۴۷	طرح‌های پیش‌گیری از مخاطرات طبیعی.....
۶۷	سازمان فضائی و پهنه‌بندی شهر.....	۴۷	پروژه‌های نمایشی (دمونستراسیون).....
۶۹	ضوابط و مقررات ساخت و ساز و نحوه استفاده از اراضی.....	۴۷	طرح هادی روستا.....
۷۲	برنامه‌ها و طرح‌های موضعی و موضوعی شهری تهران.....	۴۷	طرح ساماندهی فضا و سکونتگاه‌های روستایی.....
۷۳	شرایط تحقق‌پذیری طرح.....	۴۸	طرح‌های جامع در برنامه‌های عمرانی.....

۱۳۰..... ضوابط حریم ساختمان‌های میراث فرهنگی

۱۳۱..... مقررات خرید و فروش اراضی

۱۳۱..... الگوی توسعه اسلامی - ایرانی

۱۳۲..... نظام‌نامه پیوست فرهنگی طرح‌های مهم و کلان‌کشور

۱۳۴..... شیوه‌نامه صدور، تمدید و ارتقاء پایه مهندسی

۱۴۲..... اساسنامه جامعه مهندسان شهرساز ایران

۱۴۶..... ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری

۱۴۶..... محل استقرار ساختمان در زمین

۱۴۶..... نحوه احداث بنا در شرق، غرب و یا جنوب ملک

۱۴۷..... نحوه اقدام در خصوص باقیمانده املاک واقع در طرح‌های اجرایی شهرداری

۱۴۷..... نحوه احداث بنا در املاک زیر ۱۰۰ مترمربع

۱۴۷..... نحوه احداث بنا در املاک دارای اصلاحی

۱۴۷..... حداکثر پیش‌آمدگی مجاز

نحوه احداث بنا در حد ۶۰ درصد به علاوه ۲ متر و عدم رعایت یخ ۴۵ درجه در مجاورت گذر..... ۱۴۷

۱۴۷..... لزوم رعایت ۶۰٪ مساحت

۱۴۷..... نحوه کاهش سطح اشغال و استفاده از ارتفاع

تقلیل سطح اشغال با افزایش ارتفاع..... ۱۴۸

ارتفاع و طبقه مجاز در تراکم ۱۲۰ درصد..... ۱۴۸

زمین‌های شیب‌دار و نحوه احداث بنا..... ۱۴۸

زیرزمین، در اراضی شیب‌دار..... ۱۴۸

عدم احداث ساختمان‌های مجزا..... ۱۴۸

نحوه احداث بنا در املاک دارای واحد تجاری..... ۱۴۸

عدم احتساب سرسرای انتظار و اطلاعات ساختمان در تراکم..... ۱۴۸

سطوح جزء تراکم..... ۱۴۸

وضعیت داخلی ساختمان‌ها..... ۱۴۸

تسهیلات مربوط به حیاط خلوت و راه‌پله..... ۱۴۹

ضوابط حیاط خلوتها..... ۱۵۰

محاسبه زیربنای نورگیرها..... ۱۵۰

پیشروی طولی ساختمان..... ۱۵۰

نورگیرها..... ۱۵۰

ضوابط بالکن‌ها..... ۱۵۱

ضوابط پارکینگ..... ۱۵۲

ضوابط ساخت و ساز در پهنه سکونت (R)..... ۱۵۳

ضوابط ساخت و ساز در پهنه فعالیت (S)..... ۱۵۳

ضوابط ساخت و ساز در پهنه مختلط (M)..... ۱۵۴

ضوابط ساخت و ساز در پهنه حفاظت (سبز و باز) G..... ۱۵۴

ضوابط بهسازی و نوسازی عناصر شهری..... ۱۵۵

ضوابط عام و کلی طرح بهسازی و نوسازی ورودی شهر..... ۱۵۵

ضوابط عام و کلی طرح بهسازی و نوسازی میدان شهری و جلوخان..... ۱۵۶

ضوابط کلی و عام طرح بهسازی و نوسازی فلکه..... ۱۵۶

ضوابط عام و کلی طرح بهسازی و نوسازی خیابان شهری..... ۱۵۷

ضوابط طرح بهسازی و نوسازی خیابان عبوری..... ۱۵۸

ضوابط عام و کلی طرح بهسازی و نوسازی بولوار..... ۱۵۸

ضوابط عام و کلی طرح بهسازی و نوسازی خیابان محلی..... ۱۵۹

ضوابط عام و کلی طرح بهسازی و نوسازی کوچه و بن‌بست..... ۱۵۹

ضوابط عام و کلی طرح بهسازی و نوسازی پیاده‌راه..... ۱۶۰

ضوابط عام و کلی طرح بهسازی و نوسازی بزرگراه..... ۱۶۰

ساز و کارهای اجرایی..... ۷۶

قسمت چهارم - هویت شهری..... ۷۷

مؤلفه‌های هویتی..... ۷۷

هویت مکانی..... ۷۷

هویت شهر..... ۷۷

تحولات و دگرگونی‌های شهر تهران..... ۷۷

محلات قدیمی و خیابان‌های تهران..... ۷۸

تاریخچه احداث برج میلاد..... ۷۹

بخش سوم / قوانین و مقررات..... ۸۰

قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران..... ۸۱

قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری..... ۸۳

قانون تعاریف محدوده و حریم شهر، روستا و شهرک و نحوه تعیین آنها..... ۸۵

دستورالعمل اجرایی قانون تعاریف محدوده و حریم شهر، روستا و شهرک..... ۸۷

لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها..... ۸۹

قانون راجع به تأسیس شرکت شهرک‌های صنعتی ایران..... ۹۰

قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی..... ۹۱

قانون راجع به لغو حق مرغوبیت..... ۹۳

قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار..... ۹۳

آیین‌نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار، مسیل‌ها، مرداب‌ها، برکه‌های طبیعی و شبکه‌های آبرسانی..... ۹۸

آیین‌نامه استقرار مدارس و مراکز غیردولتی در مناطق، نواحی و محلات مختلف..... ۱۰۰

سند ملی معماری و شهرسازی ایرانی - اسلامی..... ۱۰۱

تشکیل شورای عالی آمایش سرزمین (آیین‌نامه اجرایی بند الف ماده ۳۲ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور)..... ۱۰۲

بخش چهارم / ضوابط و مقررات شهرسازی..... ۱۰۶

ضوابط احداث پناهگاه و ایمن‌سازی نسبی سازه‌ها..... ۱۰۷

ضوابط احداث ساختمان‌های ۶ طبقه و بیشتر در شهر تهران..... ۱۱۱

ضوابط و مقررات مکانیابی مساجد در طرح‌های توسعه شهری..... ۱۱۴

ضوابط و مقررات پاکسازی و بهسازی نماها و جداره‌های شهری..... ۱۱۶

دستورالعمل کنترل تراکم ساختمانی و تعیین سطح اشغال در مناطق مسکونی..... ۱۲۰

طرح‌ریزی و مدیریت مجموعه شهری تهران و سایر شهرهای بزرگ کشور و شهرهای اطراف آنها..... ۱۲۰

شرح خدمات تهیه طرح امکان‌سنجی، مکانیابی و احداث باغستان‌های کشور..... ۱۲۲

ضوابط و مقررات باغستان‌ها..... ۱۲۶

ضوابط باغستان‌ها..... ۱۲۶

ضوابط مکانیابی باغستان‌ها..... ۱۲۶

صدور پروانه ساختمان و گواهی عدم خلاف..... ۱۲۶

قانون جامع شهرسازی..... ۱۲۸

طرح جامع مسکن..... ۱۲۸

تشکیل ستاد مدیریت شهرک‌سازی..... ۱۲۸

کمیسیون معماری شهرسازی ایرانی - اسلامی..... ۱۲۹

ایجاد مناطق ویژه اقتصادی..... ۱۲۹

زیرزمین.....	۱۶۶	ضوابط مشترک طرح بهسازی و نوسازی زیرگذر و روگذر پیاده و دوچرخه .	۱۶۰
ساختمان ویژه.....	۱۶۶	ضوابط عام و کلی طرح بهسازی و نوسازی روگذر.....	۱۶۱
ساختمان.....	۱۶۶	ضوابط عام و کلی طرح بهسازی و نوسازی سواحل.....	۱۶۱
ساختمان‌های خاص.....	۱۶۶		
ساختمان‌های عمومی.....	۱۶۶	بخش پنجم / مقررات ملی ساختمان.....	۱۶۲
ساختمان‌های متصل.....	۱۶۶	مبحث اول- تعاریف.....	۱۶۳
ساختمان‌های مفصل.....	۱۶۶	ارتقاء طبقه و بنا.....	۱۶۳
سطح خالص.....	۱۶۶	افزایش بنا.....	۱۶۳
شخص حقوقی.....	۱۶۶	ایستگاه تقلیل فشار اولیه.....	۱۶۳
شخص حقیقی.....	۱۶۷	ایستگاه تقلیل فشار ثانویه.....	۱۶۳
شرکت.....	۱۶۷	ایستگاه مشترکین عمده.....	۱۶۳
شناسنامه فنی و ملکی ساختمان.....	۱۶۷	بازشو.....	۱۶۳
شیب‌راهه.....	۱۶۷	بالکن.....	۱۶۳
طبقه.....	۱۶۷	بام تخت.....	۱۶۳
طبقه اصلی ورودی (آسانسور).....	۱۶۷	بام شیبدار.....	۱۶۳
طبقه خیابان.....	۱۶۷	پاکت حجمی بنا.....	۱۶۳
طول مسیر حرکت.....	۱۶۷	پلکان خارجی.....	۱۶۳
ظرفیت اشتغال.....	۱۶۷	پلکان متحرک.....	۱۶۳
فضا.....	۱۶۷	پله برقی.....	۱۶۳
فضاهای نیمه باز.....	۱۶۷	پوسته خارجی.....	۱۶۴
فضای اشتغال.....	۱۶۷	تابلو و علائم تصویری دائم.....	۱۶۴
فضای اقامت.....	۱۶۷	تابلو و علائم تصویری موقت.....	۱۶۴
فضای انبار.....	۱۶۸	تابلوه‌ها و علائم تصویری.....	۱۶۴
فضای بهداشتی.....	۱۶۸	تابلوه‌ها و علائم تصویری ایمنی.....	۱۶۴
فضای تأسیسات.....	۱۶۸	تأسیسات الکتریکی.....	۱۶۴
فضای تجمع.....	۱۶۸	تجهیزات الکتریکی.....	۱۶۴
فضای توقفگاه وسایل نقلیه در ساختمان.....	۱۶۸	تجهیزات دستی.....	۱۶۴
فضای کنترل شده.....	۱۶۸	تجهیزات نصب ثابت.....	۱۶۴
فضای کنترل نشده.....	۱۶۸	تخلیه هوا.....	۱۶۴
فضای مشاع.....	۱۶۸	تصرف.....	۱۶۴
مجتمع ساختمانی.....	۱۶۸	تعویض هوا.....	۱۶۴
مجرای خارجی نور و هوا.....	۱۶۸	توقفگاه‌های وسایل نقلیه.....	۱۶۵
مجرا سازی افقی.....	۱۶۸	تهویه مطبوع.....	۱۶۵
مجموعه ساختمانی.....	۱۶۸	تهویه.....	۱۶۵
محدوده آسایش(حرارتی).....	۱۶۸	جایگاه امداد رسانی.....	۱۶۵
محوطه باز.....	۱۶۸	جدار نورگذر(شفاف یا نیمه شفاف).....	۱۶۵
مدت زمان طراحی.....	۱۶۹	حیات.....	۱۶۵
مدت زمان نظارت.....	۱۶۹	حیات محصور(پاسیو).....	۱۶۵
مشتری.....	۱۶۹	دفترچه اطلاعات ساختمان.....	۱۶۵
معبر عمومی.....	۱۶۹	دوره اجرا.....	۱۶۵
مقام قانونی مسئول.....	۱۶۹	دوره نظارت.....	۱۶۵
مهندسی(تراس).....	۱۶۹	دیوار.....	۱۶۵
میان طبقه.....	۱۶۹	دیوار جان پناه.....	۱۶۵
ناظر هماهنگ کننده.....	۱۶۹	دیوار مشترک.....	۱۶۵
نظارت.....	۱۶۹	راه‌پله.....	۱۶۶
نمای ساختمان.....	۱۶۹	رشته‌های اصلی.....	۱۶۶
نمای شیشه‌ای.....	۱۶۹	رنگ‌های دارای مفهوم ایمنی.....	۱۶۶
هیأت سه نفره.....	۱۶۹		

۱۹۲.....	الزامات عمومی محل بازی کودکان.....	۱۶۹.....	مبحث دوم - نظامات اداری.....
۱۹۲.....	الزامات عمومی نورگیری و تهویه فضاها.....	۱۶۹.....	اشخاص حقوقی و دفاتر مهندسی اجرای ساختمان.....
۱۹۳.....	مقررات اختصاصی ساختمان‌های مسکونی، گروه (م-۲).....	۱۷۰.....	ناظر.....
۱۹۵.....	مقررات اختصاصی هتل‌ها و مسافرخانه‌ها، گروه (م-۱).....	۱۷۰.....	شناسنامه ساختمان.....
۱۹۶.....	مقررات اختصاصی تصرف‌های حرفه‌ای / اداری.....	۱۷۰.....	تابلو مشخصات ساختمان.....
۱۹۶.....	مقررات اختصاصی تصرف‌های آموزشی / فرهنگی.....	۱۷۱.....	طرح، اجرا و نظارت.....
۱۹۶.....	مقررات اختصاصی تصرف‌های درمانی / مراقبتی.....	۱۷۱.....	طراحی ساختمان.....
۱۹۶.....	مقررات اختصاصی تصرف‌های تجمعی.....	۱۷۱.....	دفاتر مهندسی طراحی ساختمان.....
۱۹۷.....	مقررات خاص ساختمان‌های بلند (گروه ۸).....	۱۷۲.....	طراحان حقوقی ساختمان.....
۱۹۷.....	الزامات عمومی بام‌های مسطح.....	۱۷۲.....	نظارت ساختمان.....
۱۹۷.....	الزامات عمومی نصب و اجرای در و پنجره.....	۱۷۳.....	قیمت خدمات مهندسی.....
۱۹۷.....	الزامات عمومی حفاظ‌ها و جان‌پناه‌ها.....	۱۷۴.....	شناسنامه فنی و ملکی ساختمان.....
۱۹۸.....	ایمنی در برابر سوانح و خطرات.....	۱۷۴.....	ظرفیت اشتغال اشخاص حقوقی.....
۲۰۳.....	مبحث بیستم - علائم و تابلوها	۱۷۵.....	حدود صلاحیت و ظرفیت اشتغال اشخاص.....
۲۰۳.....	کلیات علائم و تابلوها.....	۱۷۸.....	مبحث چهارم - الزامات عمومی ساختمان .....
۲۰۳.....	تابلوهای الزامی برای نصب در تصرف‌های مختلف ساختمان‌ها.....	۱۷۸.....	ترویج ارزش‌های ایرانی - سلامی در طراحی و ساخت بنا.....
۲۰۵.....	محدوده نصب علائم تصویری و تابلوها.....	۱۷۹.....	مدارک فنی الزامات عمومی ساختمان.....
۲۰۵.....	محدودیت مکان نصب علائم تصویری و تابلوها.....	۱۸۰.....	الزامات اجرایی مقررات عمومی ساختمان.....
۲۰۵.....	الزامات ایستائی و سازه علائم تصویری و تابلوها.....	۱۸۰.....	دسته‌بندی فضاها، تصرف‌ها و ساختمان‌ها.....
۲۰۶.....	تعمیر و نگهداری تابلوها.....	۱۸۲.....	دسته‌بندی ساختمان‌ها از نظر تعداد طبقات.....
۲۰۶.....	ضوابط کلی استفاده از علائم ایمنی تصویری و تابلوها.....	۱۸۳.....	ارتفاع و مساحت مجاز ساختمان‌ها.....
۲۰۷.....	ضوابط کلی استفاده از علائم ایمنی در برابر حریق.....	۱۸۳.....	ارتفاع مجاز گروه‌های ساختمانی.....
۲۰۷.....	ضوابط کلی استفاده از علائم نوری.....	۱۸۳.....	الزامات ارتفاع و مساحت طبقات در زیرزمین.....
۲۰۷.....	ضوابط کلی استفاده از علائم صوتی.....	۱۸۳.....	الزامات کلی ساخت و قرارگیری ساختمان.....
۲۰۸.....	ضوابط علائم خروج اضطراری.....	۱۸۴.....	الزامات همجواری ساختمان‌ها، تصرف‌ها و فضاها.....
۲۰۸.....	شدت روشنایی و منبع تغذیه علائم خروج.....	۱۸۴.....	الزامات شکل، حجم و نمای ساختمان.....
۲۰۸.....	طرح نشانه در علائم خروج.....	۱۸۴.....	الزامات پیش‌آمدگی‌های مجاز در معابر عمومی.....
۲۰۹.....	علائم نورانی مسیر خروج.....	۱۸۵.....	پیش‌آمدگی‌های مجاز ساختمان‌ها در داخل محدوده مالکیت.....
۲۰۹.....	نقشه‌های راهنمای تخلیه خروج.....	۱۸۵.....	الزامات پیش‌آمدگی زیرزمین.....
۲۱۰.....	تابلوی راهنمای واکنش اضطراری.....	۱۸۵.....	محدودیت پیش‌آمدگی‌ها در ساختمان.....
۲۱۰.....	محل نصب تابلوهای راهنمای واکنش اضطراری و تابلوهای تخلیه اضطراری.....	۱۸۵.....	الزامات تأمین امنیت ساختمان‌ها و ایمنی متصرفین.....
۲۱۰.....	شرایط نصب تابلوهای راهنمای واکنش اضطراری و تخلیه اضطراری ساختمان.....	۱۸۵.....	الزامات مناسب‌سازی ساختمان برای افراد دارای معلولیت و کم‌توان جسمی - حرکتی.....
۲۱۰.....	نشانه تصویری در تابلوی راهنمای واکنش اضطراری.....	۱۸۶.....	الزامات فضاهای ورودی ساختمان‌ها.....
۲۱۱.....	علائم ایمنی الزامی در کارگاه‌ها.....	۱۸۶.....	الزامات ایوان‌ها و بالکن‌های واقع در مسیر ورود و خروج.....
۲۱۲.....	تابلوهای غیر مجاز.....	۱۸۶.....	الزامات شیبراه‌های عبور پیاده در راه‌های ورود و خروج.....
۲۱۲.....	انواع پلاک‌ها و تابلوهای مجاز.....	۱۸۷.....	فضاهای اقامت.....
۲۱۳.....	تابلوها و علائم در معابر و محوطه‌های بیرون مجتمع‌های ساختمانی.....	۱۸۷.....	الزامات اتاق‌ها و فضاهای اقامتی چند منظوره.....
۲۱۳.....	ضوابط کلی تابلوهای واقع در معابر و محوطه‌های ساختمانی.....	۱۸۸.....	الزامات عمومی و اندازه‌های فضاهای اشتغال.....
۲۱۳.....	سطح مجاز تابلوهای واقع در معابر و محوطه‌های بیرونی.....	۱۸۸.....	الزامات عمومی و اندازه فضاهای بهداشتی.....
۲۱۳.....	محدوده کلی نصب تابلوهای واقع در معابر و محوطه‌های بیرونی.....	۱۸۸.....	الزامات عمومی فضاهای نیمه‌باز.....
۲۱۴.....	ارتفاع حد زیرین تابلوهای واقع در معابر و محوطه‌های بیرونی.....	۱۸۹.....	حیاط‌های خلوت و پاسیوها.....
۲۱۴.....	ارتفاع مجاز حد فوقانی تابلوهای واقع در معابر و محوطه‌های بیرونی.....	۱۸۹.....	الزامات عمومی گودال باغچه‌ها.....
۲۱۴.....	پیش‌روی مجاز تابلوهای واقع در معابر و محوطه‌های بیرونی در حریم معابر عمومی.....	۱۸۹.....	الزامات عمومی محفظه‌های آفتاب‌گیر.....
۲۱۴.....	حریم تابلوهای انتظامی، راهنمای شهری، راهنمای مسیر.....	۱۹۰.....	الزامات عمومی توقفگاه‌های خودرو.....
۲۱۴.....	حریم تابلوهای معرف کاربری.....	۱۹۱.....	الزامات عمومی انبارها.....
		۱۹۲.....	الزامات عمومی فضای اقامت سرایدار.....
		۱۹۲.....	الزامات فضای استخر و امکانات ورزشی.....

۲۲۹.....	موانع.....	۲۱۴.....	حریم تابلوهای تبلیغاتی.....
۲۲۹.....	سیستم‌های ردیابی و اعلام خطر.....	۲۱۴.....	حریم تابلوهای اطلاع‌رسانی.....
الزامات و ملاحظات پدافند غیرعامل در طرح‌های توسعه و عمران شهری	.....	۲۱۵.....	مطالب تابلوهای واقع در معابر و محوطه‌های بیرونی.....
۲۳۰.....	.....	۲۱۵.....	خط در تابلوهای واقع در معابر و محوطه‌های بیرونی.....
۲۳۰.....	واژگان الزامات و ملاحظات پدافند غیرعامل.....	۲۱۵.....	رنگ تابلوهای واقع در معابر و محوطه‌های بیرونی.....
۲۳۰.....	گروه‌بندی شهرها در الزامات و ملاحظات پدافند غیرعامل.....	۲۱۶.....	نورپردازی تابلوهای واقع در معابر و محوطه‌های بیرونی.....
دامنه کاربرد الزامات و ملاحظات پدافند غیرعامل در طرح‌های توسعه و عمران شهری.....	.....	۲۱۶.....	تابلوهای واقع در معابر و محوطه‌های بیرونی ناهماهنگ.....
۲۳۰.....	.....	۲۱۶.....	مبحث بیست‌ویکم - پدافند غیر عامل.....
حوزه شمول الزامات و ملاحظات پدافند غیرعامل در طرح‌های توسعه و عمران شهری.....	.....	۲۱۶.....	پدافند غیر عامل.....
۲۳۰.....	.....	۲۱۷.....	تهدیدها در پدافند غیرعامل.....
۲۳۰.....	مراکز و تأسیسات مرتبط با دفاع غیرعامل.....	۲۱۷.....	اهداف و دامنه کاربرد پدافند غیر عامل.....
۲۳۰.....	مراکز حیاتی و حساس در الزامات و ملاحظات پدافند غیرعامل.....	۲۱۷.....	پدافند غیرعامل در شهرسازی.....
۲۳۱.....	مراکز مهم در الزامات و ملاحظات پدافند غیرعامل.....	۲۱۷.....	پدافند غیرعامل در معماری.....
۲۳۱.....	مراکز تأمین ایمنی و امداد رسانی.....	۲۱۸.....	پدافند غیرعامل در تأسیسات.....
۲۳۱.....	الزامات مکان‌یابی مراکز حیاتی و حساس.....	۲۱۸.....	سطوح عملکرد ساختمان‌ها در پدافند غیرعامل.....
۲۳۱.....	الگوی مکان‌یابی در الزامات و ملاحظات پدافند غیرعامل.....	۲۱۹.....	ملاحظات معماری و محوطه در پدافند غیرعامل.....
۲۳۲.....	ضریب حساسیت در پدافند غیر عامل.....	۲۲۰.....	ملاحظات برنامه‌ریزی و طراحی محوطه در پدافند غیرعامل.....
۲۳۲.....	اصول و معیارهای مکان‌یابی در الزامات و ملاحظات پدافند غیرعامل.....	۲۲۰.....	جانمایی ساختمان در پدافند غیرعامل.....
۲۳۲.....	معیارهای هم‌جواری در الزامات و ملاحظات پدافند غیرعامل.....	۲۲۰.....	فضاهای باز پیرامون ساختمان در پدافند غیرعامل.....
۲۳۲.....	مکان‌یابی کلاسیک در الزامات و ملاحظات پدافند غیرعامل.....	۲۲۰.....	ورودی مجموعه‌های زیستی در پدافند غیرعامل.....
۲۳۲.....	مکان‌یابی مدرن (با تأکید بر سیستم اطلاعات جغرافیایی).....	۲۲۰.....	دسترسی مجموعه‌های زیستی در پدافند غیرعامل.....
۲۳۲.....	مکان‌یابی ترکیبی.....	۲۲۱.....	جان‌پناه‌ها در پدافند غیرعامل.....
۲۳۳.....	فعالیت‌های اصلی طرح جامع امداد و نجات.....	۲۲۱.....	طراحی حجم ساختمان در پدافند غیرعامل.....
۲۳۴.....	بخش ششم / مدیریت شهری.....	۲۲۱.....	مسیرهای حرکت در پدافند غیرعامل.....
۲۳۵.....	مدیریت شهری در سطح ملی.....	۲۲۱.....	نمای ساختمان در پدافند غیرعامل.....
۲۳۵.....	عناصر مدیریت شهری.....	۲۲۲.....	فضاهای امن در پدافند غیرعامل.....
۲۳۵.....	وزارت کشور.....	۲۲۳.....	کلیات تأسیسات برقی و مکانیکی در پدافند غیرعامل.....
۲۳۵.....	سازمان شهرداری‌های کشور.....	۲۲۴.....	سامانه‌های سرمایه‌گذاری و گرمایش در پدافند غیرعامل.....
۲۳۶.....	اهداف و وظایف عمده سازمان شهرداری‌ها.....	۲۲۵.....	پدافند غیرعامل در سیستم گازرسانی.....
۲۳۶.....	وزارت راه و شهرسازی.....	۲۲۵.....	پدافند غیرعامل در تأسیسات آبرسانی.....
۲۳۷.....	وظایف وزارت راه و شهرسازی.....	۲۲۵.....	پدافند غیرعامل در تأسیسات فاضلاب.....
۲۳۷.....	شورای عالی شهرسازی و معماری ایران.....	۲۲۵.....	پدافند غیرعامل در تأسیسات آتش‌نشانی.....
۲۳۷.....	سازمان برنامه و بودجه.....	۲۲۶.....	زیرساخت‌های تأسیساتی در پدافند غیرعامل.....
۲۳۸.....	مجلس شورای اسلامی.....	۲۲۶.....	ملاحظات تأسیسات برقی در پدافند غیرعامل.....
۲۳۸.....	هیأت دولت.....	۲۲۷.....	سامانه ارتباطی تأسیسات برقی در پدافند غیرعامل.....
۲۳۸.....	مجمع تشخیص مصلحت نظام.....	۲۲۷.....	سامانه برق اضطراری و ایمنی در پدافند غیرعامل.....
۲۳۸.....	مدیریت شهری در سطح منطقه‌ای و محلی.....	۲۲۷.....	آسانسورهای اضطراری در پدافند غیرعامل.....
۲۳۸.....	مدیریت شهری.....	۲۲۸.....	تأسیسات فضای امن در پدافند غیرعامل.....
۲۳۹.....	شهرداری.....	۲۲۸.....	اصول پدافند غیرعامل.....
۲۴۱.....	شورای اسلامی شهر.....	۲۲۸.....	اختفا.....
۲۴۱.....	وظایف شورای شهر.....	۲۲۸.....	استتار.....
۲۴۱.....	وظایف دهیار.....	۲۲۹.....	استحکامات.....
۲۴۲.....	استانداری.....	۲۲۹.....	پوشش.....
۲۴۲.....	وظایف معاونت امور عمرانی استانداری.....	۲۲۹.....	ایجاد سازه‌های امن و مقاوم‌سازی.....
۲۴۲.....	وظایف دفتر فنی، معاونت امور عمرانی استانداری‌ها.....	۲۲۹.....	پراکندگی.....
۲۴۲.....	اداره کل راه و شهرسازی استان.....	۲۲۹.....	تفرقه.....
		۲۲۹.....	فریب و اختلال.....
		۲۲۹.....	دسترسی‌ها.....

۲۴۴.....	وظایف اداره کل راه و شهرسازی استان.....	۲۴۳.....	شورای شهرسازی استان.....
۲۴۵.....	شهرهای قرون وسطی.....	۲۴۳.....	اعضای شورای مسکن استان.....
۲۴۷.....	شهرهای دوره رنسانس.....	۲۴۴.....	سایر عناصر مؤثر در مدیریت شهری.....
۲۴۸.....	شهرهای فتودالی و استبدادی.....	۲۴۴.....	برنامه‌های عمرانی قبل از انقلاب.....
۲۴۸.....	شهرهای دوره سلوکیان.....	۲۴۴.....	برنامه‌های عمرانی و توسعه اقتصادی و اجتماعی بعد از انقلاب.....
۲۴۸.....	شهرهای دوره اشکانیان.....	۲۴۹.....	الگوهای اداره شهر در کشورهای مختلف.....
۲۴۸.....	شهرهای دوره ساسانیان.....	۲۴۹.....	الگوی شهردار- شورا.....
۲۷۰.....	شهرهای دوره اسلامی.....	۲۴۹.....	الگوی کمیسوی هیأت‌ها و کمیسیون‌ها.....
۲۷۲.....	مورفولوژی و عناصر شهرهای اسلامی.....	۲۴۹.....	الگوی مدیر شهر (شورا- مدیر شهر).....
۲۷۳.....	دوره‌های دگرگونی و تحول مسجد جامع.....	۲۴۹.....	انتقال پایتخت.....
۲۷۴.....	رکود شهرنشینی.....	۲۵۰.....	برازیلیا.....
۲۷۴.....	شهرهای دوره صفویه.....	۲۵۱.....	حکمرانی خوب.....
۲۷۵.....	شهرهای دوره قاجاریه.....	۲۵۲.....	ویژگی‌های حکمرانی خوب.....
۲۷۶.....	شهرهای دوره پهلوی.....	۲۵۲.....	اهداف حکمرانی شهری خوب.....
۲۷۷.....	شهرسازی باروک.....	۲۵۳.....	شاخص‌های حکمرانی خوب.....
۲۷۸.....	قسمت سوم - شهر و آرمان شهر.....	۲۵۴.....	حکروایی شهری.....
۲۷۸.....	اینز هاوارد و باغ شهر.....	۲۵۵.....	تحقق و عدم تحقق طرح‌های توسعه شهری.....
۲۸۰.....	اتو واگنر (ایجاد فضاهای باز در محلات - کلان شهر بیکران).....	۲۵۵.....	اجرای صحیح طرح‌های توسعه.....
۲۸۰.....	اتین کابه (Etienne Cabet) (۱۷۸۸-۱۸۵۶) - ایکاریا.....	۲۵۵.....	دلایل تحقق ناپذیری طرح‌های توسعه شهری.....
۲۸۰.....	ادموند بیکن.....	۲۵۵.....	علل تحقق طرح‌های توسعه شهری.....
۲۸۱.....	ادوارد رلف (تشریح مکان و بی‌مکانی).....	۲۵۵.....	عوامل مؤثر در تحقق‌پذیری طرح‌های توسعه شهری.....
۲۸۱.....	ادوارد هال (کشف فواصل شکل دهنده پنهان فضای پنهان).....	۲۵۵.....	مشکلات عمده شهرسازی ایران.....
۲۸۲.....	ارسطو.....	۲۵۶.....	مشکلات ساختاری شهرداری‌ها.....
۲۸۲.....	ارنست برگس (ساخت دوایر متحدالمركز).....	۲۵۶.....	وظایف مدیریت ملی شهرسازی.....
۲۸۳.....	اروینگ گافمن.....	۲۵۷.....	اهم مشکلات شهرسازی و معماری.....
۲۸۳.....	اسکار نیومن (چاره‌جویی در حل مشکل ناامنی).....	۲۵۷.....	رئوس شرح خدمات طرح‌های توسعه و عمران.....
۲۸۴.....	اشپرای رگن (تلاش در تدوین یک واژگان شهری).....	۲۵۷.....	علل ناکارآمدی طرح‌های توسعه شهری.....
۲۸۴.....	اشتراوس.....		
۲۸۴.....	افلاطون.....		
۲۸۵.....	اوژن هنارد (Eugene Henard) (۱۹۲۳-۱۸۴۹).....	بخش هفتم / شهر و شهرنشینی و شهرسازی.....	۲۵۸.....
۲۸۵.....	اوژینو گالدیری.....	قسمت اول - تمدن‌های شهری.....	۲۵۹.....
۲۸۶.....	اوسمان (شهرسازی اقتدارگرایانه).....	نخستین تمدن‌ها.....	۲۵۹.....
۲۸۶.....	ایان بنتلی (تأکید بر مسئولیت محیط در قبال شهروندان).....	تمدن شهری.....	۲۵۹.....
۲۸۷.....	ایروین آلتمن (بررسی رابطه دوسویه رفتار اجتماعی و محیط).....	انقلاب شهری.....	۲۵۹.....
۲۸۸.....	آدلف لوس.....	تمدن هاراپا.....	۲۵۹.....
۲۸۸.....	آرتورو سوریا (شهر خطی).....	تمدن یونان.....	۲۶۰.....
۲۸۹.....	آلدو روسی (کوششی برای گونه‌بندی شهر و اجزای آن).....	تمدن مایا.....	۲۶۰.....
۲۸۹.....	آلدوفان آیک (مخالفت با تفکر دو قطبی؛ تأکید بر ساختار شهر).....	تمدن ازتک‌ها.....	۲۶۰.....
۲۸۹.....	آلن گیلبرت (نظریه تمرکز شهری و منطقه‌ای).....	تمدن بشری.....	۲۶۰.....
۲۸۹.....	آموس راپوپورت (توجه به معنا به عنوان مهم‌ترین متغیر در درک محیط).....	زلزله‌های مهم تاریخ.....	۲۶۱.....
۲۹۰.....	آنتونی کرایزر.....	قسمت دوم - شهر و شهرنشینی.....	۲۶۱.....
۲۹۰.....	براین بری (نظریه نوآوری).....	شهرهای نخستین.....	۲۶۱.....
۲۹۰.....	پاتریک گدیس (Patrick Geddes) (۱۹۳۲-۱۸۵۴).....	دوره باستان.....	۲۶۲.....
۲۹۱.....	پاول زوکر (کشف دوباره میدان به عنوان توقفگاهی روانی).....	دوره مادها.....	۲۶۲.....
۲۹۲.....	پل باران.....	شهرهای هخامنشیان.....	۲۶۲.....
۲۹۲.....	پل سینجر.....	دوره قاجاریه.....	۲۶۳.....
۲۹۲.....	ترانسیک (آفرینش فضای شهری).....	شهرهای یونانی.....	۲۶۳.....

۳۰۸.....	کریستالر.....
۳۰۸.....	کریستوفر الکساندر (نقد درختی دیدن رابطه عناصر شهر).....
۳۰۹.....	کریستیان نوربرگ شولتز (توجه به مکان به مانند یک پدیده).....
۳۰۹.....	الکساندر میچرلیخ (روانکاوی ناهنجاری‌های شهری).....
۳۱۰.....	کن لیونینگستون.....
۳۱۰.....	کنستانتین دوکسیادیس (دانش پژوهش زیستگاه‌های انسانی).....
۳۱۰.....	کوبین لینچ (در جستجوی تصویر ذهنی شهروندان از شهر).....
۳۱۲.....	گالپین.....
۳۱۲.....	گالستر.....
۳۱۳.....	گرد آلبرس (بررسی پیوند میان برنامه‌ریزی و طراحی).....
۳۱۳.....	گوردون چایلد.....
۳۱۳.....	گوردون کالن (هنر مناسبات و تأثیر آن بر تجربه فضایی شهروندان).....
۳۱۴.....	گئورگ زیمل (Georg Simmel) (۱۸۵۸-۱۹۱۸).....
۳۱۴.....	گئورگی کپس (توجه به رابطه انسان با محیط).....
۳۱۴.....	لارنس هالپرین (در جستجوی هماهنگی و تنظیم موزون حرکت‌ها در شهر).....
۳۱۴.....	.....
۳۱۵.....	لری بورن.....
۳۱۵.....	لوژی،.....
۳۱۵.....	لوفور.....
.....	لوئیس مامفورد (Lewis Mumford) (۱۸۹۵-۱۹۹۰) - شهر، مکان حساس
۳۱۵.....	عصر ما.....
۳۱۶.....	لئون کریر (بازگشت به ارزش‌های شهر سنتی).....
۳۱۶.....	میسرا (نظریه سلسله مراتب سکونتگاهی).....
۳۱۶.....	میشائل تریب (توجه نظری فرم، منظر و سیمای شهر).....
۳۱۷.....	واحد همسایگی انگلهارد.....
۳۱۷.....	واحد همسایگی خوزه سرت.....
۳۱۸.....	واحد همسایگی کلرنس اشتاین.....
۳۱۸.....	واحد همسایگی کلرنس آرت پرری.....
۳۱۸.....	والتر کریستالر (نظریه مکان مرکزی).....
۳۱۸.....	والتر گروپیوس (Walter Gropius).....
۳۱۸.....	ورجمکر (نخستین آرمان شهر ایرانی).....
۳۱۹.....	ویلیام وایت (ضرورت شناخت رفتار در فضاهای شهری).....
۳۱۹.....	هانری لوفور.....
۳۱۹.....	هانس مایر.....
۳۱۹.....	هربرت- جورج ولز (Herbert-George Wells) (۱۸۶۶-۱۹۴۶).....
۳۱۹.....	همر هویت (ساخت قطاعی شهر).....
۳۲۰.....	هنریک پتروس برلاگه (طرح جامع).....
۳۲۰.....	هوزلیتس.....
۳۲۰.....	هیلی (Healy).....
۳۲۰.....	هیرشمن و میردال (نظریه قطب رشد).....
۳۲۱.....	یان گل (توجه به زندگی میان ساختمان‌ها).....
۳۲۱.....	یتس و گارنر.....
۳۲۱.....	قسمت چهارم - مکتب‌های شهرسازی .....
۳۲۱.....	مکتب آرمان‌گرایی.....
۳۲۱.....	مکتب اصلاح‌گرایی.....
۳۲۱.....	مکتب شیکاگو.....
۳۲۲.....	مکتب مدرنیسم.....
۳۲۲.....	شهرسازی پست مدرن.....

۲۹۲.....	تونی گارنیه (شهر صنعتی).....
۲۹۳.....	تونی هیس.....
۲۹۳.....	جان راسکین (John Ruskin) (۱۸۱۸-۱۹۰۰).....
۲۹۳.....	جان فریدمن (نظریه توسعه روستا- شهر).....
۲۹۳.....	جان لنگ (ارائه یک فرا نظریه برای دسته‌بندی نظریه‌ها).....
۲۹۴.....	جرج چدویک (تبیین نگرشی سیستمی به شهر و اجزای آن).....
۲۹۴.....	جول گریو.....
۲۹۵.....	جین جیکوبز (Jean Jacobs) کشف دوباره کلان‌شهر.....
۲۹۶.....	چارلز الکساندر جنکس (اعلام تولد دوران پست مدرن).....
۲۹۶.....	چنسی هریس و ادوارد اولمن (ساخت چند هسته‌ای).....
۲۹۷.....	دانلد ایلپارد (گسترش نظریه سیمای شهر).....
۲۹۷.....	دنيس اسکات براون (نگاهی معناشناسانه به شهر).....
۲۹۷.....	دنيس راندینلی.....
۲۹۷.....	دیوید کانتر (تدوین مدلی برای مولفه‌های مکان).....
۲۹۷.....	دیوید هاروی (نظریه جهانی شدن).....
۲۹۸.....	رابرت اوئن (Robert Owen) (۱۷۷۱-۱۸۵۸) - هماهنگی نوین.....
۲۹۸.....	رابرت ونتوری (مخالفت با ساده‌انگاری).....
۲۹۸.....	راب کریر (آخرین کوشش‌ها در توجیه خردگرایانه فضای شهری).....
۲۹۹.....	راجر ترانسیک (بهره‌گیری از زمین‌های بالاتکلیف برای شهر).....
۲۹۹.....	راینهارد باومایستر (بنیانگذار مهندسی شهرسازی مدرن).....
۳۰۰.....	رنه دکارت.....
۳۰۱.....	روث گلاس.....
۳۰۱.....	ریچارد راجرز.....
۳۰۱.....	ریچارد هدمن (آشتی دادن ساختمان با زمینه).....
۳۰۱.....	ژرژ کهل و اتو اشلوتر.....
۳۰۱.....	سرگئی چرمایف (تأکید بر ماهیت عرصه همگانی و خصوصی).....
۳۰۲.....	سسکیا ساسن (نظریه جهانی شدن و شهرهای جهانی).....
۳۰۲.....	سقراط.....
۳۰۲.....	سنت الیا (شهر نوین و طرح‌های آینده‌گرایانه).....
۳۰۳.....	سن سیمون (طبقه مولد).....
.....	شارل ادوارد ژانره مشهور به لوکوربوزیه (۱۸۶۵-۱۸۸۷) - (شهر درخشان - شهر شعاعی)
۳۰۳.....	.....
۳۰۴.....	شارل فوریه (Charles Fourier) (۱۷۷۲-۱۸۳۸).....
۳۰۴.....	شکویی حسین.....
۳۰۴.....	شولتز.....
۳۰۵.....	فارابی.....
.....	فرانک لویدرایت (Frank Lloyd Wright) (۱۸۶۹-۱۹۵۹) - شهر پهنشدنی
۳۰۵.....	.....
۳۰۶.....	فریدریک لا آلمستد (سنت منظر آرایی).....
۳۰۶.....	فریدمن (نظریه مرکز- پیرامون).....
۳۰۶.....	فن تونن.....
۳۰۶.....	فوریه (فالانستر).....
.....	کامیلو سیت (زیته) (Camillo Sitte) (۱۸۴۳-۱۹۰۳) - رفرم شهرها (اصلاحات شهری)
۳۰۶.....	.....
۳۰۷.....	کالوین اشمید (ساخت شهر با بررسی‌های آماری).....
۳۰۷.....	کالین بیوکنن (تعدیل پیامدهای ترافیک در شهر).....
۳۰۷.....	کالین رو (ریشه‌یابی کاستی‌های نظری نوگرایی).....
۳۰۸.....	کریر.....

۳۳۴	دیدگاه ماشین رشد.....	۳۲۳	مکتب فرهنگ‌گرایی.....
۳۳۴	نظریه رژیم شهری.....	۳۲۳	مکتب طبیعت‌گرایی.....
۳۳۴	تئوری مشروط.....	۳۲۳	مکتب فلسفه‌گرایی.....
۳۳۵	فرضیه گالیک.....	۳۲۳	مکتب فن‌گرایی.....
۳۳۵	نظریه ساختار اصلی.....	۳۲۴	مکتب آمایش انسانی.....
۳۳۵	قسمت هفتم - کنگره‌ها و بیانیه‌های شهرسازی	۳۲۴	مکتب انسان محور.....
۳۳۵	کنگره سیام (C.I.A.M) و منشور آن.....	۳۲۴	جنبش شهر زیبا.....
۳۳۶	منشور آن ۱۹۳۳.....	۳۲۴	مکتب اتمیسم یا تجزیه‌گرایی (نگرش احیای تک بناها یا تجزیه‌گرایی).....
۳۳۸	کنگره ونیز.....	۳۲۴	قسمت پنجم - سبک‌های شهرسازی در ایران .....
۳۳۸	بیانیه میگزیکوسیته.....	۳۲۴	عوامل شکل‌گیری شهرها.....
۳۳۸	زیستگاه دو (موسوم به هیئتات ۲).....	۳۲۵	سبک‌های شهرسازی در دوران قبل از اسلام.....
۳۳۸	منشور فاس.....	۳۲۵	سبک پارسی (قرن نهم تا چهارم ق.م).....
۳۳۸	دستور کار ۲۱.....	۳۲۷	سبک‌های شهرسازی در دوران اسلامی.....
۳۳۸	طرح محیط زیست تایمز ۲۱.....	۳۲۷	سبک خراسانی (قرن یکم تا چهارم ه. ق).....
۳۳۹	دستورکار سبز و قهوه‌ای.....	۳۲۸	سبک رازی (قرن چهارم تا هفتم ه. ق).....
۳۳۹	کنگره شهرسازی نوین.....	۳۲۸	سبک آذری (قرن هفتم تا یازدهم ه. ق).....
۳۳۹	بیانیه چشم‌انداز (اهداف کلی و زمان‌دار).....	۳۲۸	مکتب اصفهان (قرن یازدهم تا شروع قرن سیزدهم ه. ق).....
۳۳۹	منشور ۲۰۰۰.....	۳۲۹	سبک تهران (اوایل قرن سیزدهم تا سال ۱۲۹۹ خورشیدی).....
۳۴۰	منشور بورا.....	۳۳۰	الگوی تهران (۱۳۰۰ خورشیدی تا ۱۳۵۷ ه. ش).....
۳۴۰	منشور کراکف.....	۳۳۱	قسمت ششم - نظریه‌های شهر و شهرسازی .....
۳۴۰	کمیسیون برانت‌لند.....	۳۳۱	نظریه اقتصاد سیاسی.....
۳۴۰	آینده مشترک ما.....	۳۳۱	نظریه بهره‌برداری از منابع طبیعی.....
۳۴۰	اسکان بشر ۲ (اجلاس شهر).....	۳۳۱	نظریه اقتصاد انتظاری.....
۳۴۱	قسمت هشتم - الگوهای شهرسازی	۳۳۱	نظریه پخش نوآوری.....
۳۴۱	الگوی خطی.....	۳۳۲	نظریه تحدید رشد ابرشهرها.....
۳۴۱	الگوی خوشه‌ای.....	۳۳۲	نظریه تغییر پایتخت.....
۳۴۱	الگوی سلسله مراتبی.....	۳۳۲	نظریه توسعه شهرهای درجه دو.....
۳۴۱	انواع شهرها.....	۳۳۲	نظریه توسعه مناطق جدید.....
۳۴۱	شهر اکولوژیک (Eco-City).....	۳۳۲	نظریه چرخش روند توسعه شهری.....
۳۴۱	شهر درون‌گرا.....	۳۳۲	نظریه حمایت‌گرایی.....
۳۴۱	شهر آشیانه‌ای.....	۳۳۲	نظریه دوگانگی.....
۳۴۱	شهر پایدار (Sustainable City).....	۳۳۲	نظریه عامل رکودی.....
۳۴۱	شهر سالم (Healthy City).....	۳۳۲	نظریه عملکرد شهری و توسعه روستایی (UFRD).....
۳۴۲	شهر سبز.....	۳۳۲	نظریه قطب‌گریز ابرشهر.....
۳۴۲	شهرهای ستاره‌ای.....	۳۳۳	نظریه قطبی‌گریزی.....
۳۴۲	شهرهای اقماری.....	۳۳۳	نظریه مدرن‌سازی.....
۳۴۲	شهر لبه‌ای.....	۳۳۳	نظریه نوسازی.....
۳۴۳	شهر افقی.....	۳۳۳	نظریه وابستگی.....
۳۴۳	شهر متراکم.....	۳۳۳	نظریه‌های خرد و کلان.....
۳۴۳	شهر فراگیرنده.....	۳۳۳	نظریه اکولوژیکی.....
۳۴۳	رشد هوشمند شهری.....	۳۳۳	نظریه بخش غیررسمی.....
۳۴۴	قسمت نهم - مدل‌های شهرسازی	۳۳۳	نظریه توسعه مناطق مرزی.....
۳۴۴	مدل جاذبه.....	۳۳۴	نظریه‌های نظام سلسله مراتبی سکونتگاه‌ها.....
۳۴۴	مدل منطق فازی (Fuzzy Logic).....	۳۳۴	نظریه اصالت‌بخشی.....
۳۴۴	مدل‌های مکانیابی.....	۳۳۴	نگرش موزه‌ای.....
۳۴۴	مدل جمعیتی لجستیک.....	۳۳۴	نظریه نخبگان قدرت.....
۳۴۵	مدل‌های تغییر کاربری زمین.....	۳۳۴	دیدگاه کثرت‌گرا.....
۳۴۵	مدل جهانی سازمان ملل.....	۳۳۴	نظریه حلقه‌های بالا.....

۳۶۱.....	مفهوم شهرسازی	۳۴۵.....	مدل اسکالوگرام گاتمن
۳۶۲.....	گرایش‌های شهرسازی	۳۴۵.....	مدل نابرابری منطقه‌ای
۳۶۲.....	برنامه‌ریزی شهری	۳۴۶.....	مدل خط مشی هاوارد
۳۶۲.....	طراحی شهری	۳۴۶.....	مدل سیستم برنامه‌ریزی استراتژیک
۳۶۳.....	آرمان شهر ایرانی	۳۴۶.....	مدل جان لنگ (نیازهای انسانی)
۳۶۵.....	بخش هشتم / مسائل شهر و شهرسازی	۳۴۶.....	مدل کانتر (مؤلفه‌های مکان)
۳۶۶.....	قسمت اول - برنامه‌ریزی در شهرسازی	۳۴۶.....	مدل ماتریس شهر پایدار
۳۶۶.....	ایدئولوژی برنامه‌ریزی	۳۴۶.....	مدل تاکسونومی عددی
۳۶۶.....	انواع برنامه‌ریزی	۳۴۷.....	روش برنامه‌ریزی عددی صحیح صفر و یک
۳۶۶.....	برنامه‌ریزی تاکتیکی	۳۴۷.....	خوشه‌بندی
۳۶۶.....	برنامه‌ریزی عملیاتی	۳۴۷.....	مدل تاپسیس (TOPSIS)
۳۶۶.....	برنامه‌ریزی موجی غلتان (Rolling Wave Planning)	۳۴۸.....	روش دسته‌بندی (Clustering)
۳۶۷.....	برنامه‌ریزی استراتژیک	۳۴۸.....	قسمت دهم - شهر و شهرسازی ایران
۳۶۸.....	برنامه‌ریزی خردمندان	۳۴۸.....	تعریف شهر
۳۶۹.....	برنامه‌ریزی پراگماتیسم	۳۴۸.....	تحول شهرنشینی در ایران
۳۶۹.....	برنامه‌ریزی شهری	۳۴۹.....	توزیع جغرافیائی جمعیت شهری
۳۶۹.....	برنامه‌ریزی مشارکتی	۳۴۹.....	نظام سلسله مراتب شهری
۳۶۹.....	برنامه‌ریزی ساختاری - راهبردی	۳۴۹.....	تراکم شهرها
۳۷۰.....	برنامه‌ریزی جامع	۳۵۰.....	نقش و عملکرد شهرها
۳۷۰.....	کاستی‌های برنامه‌ریزی جامع	۳۵۰.....	شهر صنعتی
۳۷۰.....	نقد برنامه‌ریزی‌های جامع	۳۵۰.....	نقش بازرگانی
۳۷۰.....	برنامه از نظر مدت اجرا	۳۵۱.....	شهر نظامی
۳۷۱.....	برنامه‌های پنج‌ساله عمرانی شهر	۳۵۱.....	شهر فرهنگی
۳۷۱.....	جدول موازنه برنامه‌ریزی	۳۵۱.....	شهر توریستی - تفریحی
۳۷۱.....	برنامه‌ریزی شهری در انگلستان	۳۵۲.....	شهر معدنی
۳۷۱.....	سلسله مراتب برنامه‌ریزی فضایی در ایران	۳۵۲.....	شهر خوابگاهی
۳۷۲.....	دوره‌های برنامه‌ریزی شهری ایران	۳۵۲.....	تعیین نقش شهرهای ایران
۳۷۳.....	قسمت دوم - تکنیک‌های برنامه‌ریزی	۳۵۲.....	روش اجرایی چانسی هاریس
۳۷۳.....	تکنیک‌های برنامه‌ریزی	۳۵۲.....	روش بوژوگاریه و ژرژشاپو
۳۷۳.....	الگوی SWOT	۳۵۳.....	موقعیت استقرار شهرها
۳۷۴.....	تکنیک تجزیه و تحلیل PEST	۳۵۳.....	توپوگرافی کوهستانی
۳۷۴.....	تجزیه و تحلیل الگوی PATN	۳۵۳.....	توپوگرافی پایکوهی
۳۷۵.....	تکنیک مکان سنجی (place check)	۳۵۳.....	توپوگرافی واحه‌ای
۳۷۵.....	کارت سفید یا گلوله برفی	۳۵۴.....	توپوگرافی جلگه‌ای و ساحلی
۳۷۶.....	روش شاخص مرکزیت	۳۵۴.....	توزیع شهرهای ایران برحسب ارتفاع از سطح دریا
۳۷۶.....	قسمت سوم - شهرهای جدید	۳۵۴.....	ساختار شهرها (اجزای اصلی شهرها)
۳۷۶.....	تعریف شهرهای جدید	۳۵۵.....	مسکن شهری
۳۷۶.....	برنامه‌ریزی شهرهای جدید	۳۵۵.....	سیاست‌گذاری مسکن در ایران
۳۷۶.....	مکانیابی شهرهای جدید	۳۵۶.....	طرح جامع مسکن (۱۴۰۵-۱۳۹۳)
۳۷۷.....	انواع شهرهای جدید	۳۵۸.....	سند تلفیق طرح جامع مسکن (۱۴۰۵-۱۳۹۳)، وزارت راه و شهرسازی
۳۷۸.....	شهرهای شرکتی	۳۵۸.....	شبکه معابر شهری
۳۷۸.....	دوره شهرهای جدید	۳۵۹.....	سیستم شعاعی
۳۷۸.....	فرآیند برنامه‌ریزی شهرهای جدید در ایران	۳۵۹.....	سیستم شطرنجی
۳۷۹.....	سیاست شهرهای جدید	۳۶۰.....	سیستم حلقوی (رینگ سیستم)
۳۸۰.....	شهرک‌های صنعتی	۳۶۰.....	سیستم ارگانیک
۳۸۱.....	قسمت چهارم - مسکن شهری	۳۶۰.....	فضاهای سبز شهری
۳۸۱.....	مسکن مناسب	۳۶۱.....	سرانه فضاهای سبز

۳۹۰..... نظریه سرمایه انسانی.....	۳۸۱..... انواع مسکن.....
۳۹۱..... نظریه‌های تقاضای نیروی کار.....	۳۸۱..... تقاضای بالقوه و تقاضای مؤثر.....
۳۹۱..... نظریه عدم تعادل در بازار کار.....	۳۸۱..... تعریف خانوار.....
۳۹۱..... نظریه گالسنن و لیبن اشتاین.....	۳۸۱..... واحدهای مارچینال.....
۳۹۱..... نظریه گرشنکرون.....	۳۸۱..... استاندارد مسکن.....
۳۹۱..... نظریه رشد متعادل.....	۳۸۲..... سرمایه‌گذاری در بخش مسکن.....
۳۹۱..... نظریه‌های مکانیابی.....	۳۸۲..... حوزه‌بندی.....
۳۹۱..... نظریه‌های بازسازی الگوی مراکز جمعیتی.....	۳۸۲..... تصرف اجباری.....
۳۹۲..... نظریه توسعه بر پایه صادرات.....	۳۸۲..... برآورد زمین جهت تأمین مسکن.....
۳۹۲..... روش ضریب مکانی یا LQ	۳۸۲..... مسکن حاشیه‌نشین‌ها.....
۳۹۲..... روش حداقل نیاز.....	۳۸۳..... نحوه تعیین سطوح کاربری‌های مسکونی.....
۳۹۲..... تجزیه و تحلیل داده‌ها و ستاده‌ها.....	۳۸۳..... روش استفاده از سرانه مسکونی و تراکم خالص.....
۳۹۲..... روش تغییر سهم.....	۳۸۳..... ماهیت پس‌ماندگی بخش مسکن.....
۳۹۲..... روش پایه اقتصادی.....	۳۸۳..... مشکلات طرح‌های مسکن مهر.....
۳۹۳..... روش تجزیه و تحلیل هزینه-منفعت.....	۳۸۴..... قسمت پنجم - جمعیت شهری.....
۳۹۳..... طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی تولیدی.....	۳۸۴..... جمعیت شهری جهان.....
۳۹۳..... ضریب جینی.....	۳۸۴..... جمعیت آرمان‌شهر.....
۳۹۳..... ضریب موران.....	۳۸۴..... جمعیت و اقتصاد.....
۳۹۴..... ضریب گری.....	۳۸۵..... شهر بدون شهروند (نایروبی).....
۳۹۴..... اقتصاد پایه و غیرپایه.....	۳۸۵..... روش‌های پیش‌بینی جمعیت.....
۳۹۴..... توسعه بر مبنای دانش.....	۳۸۵..... برآورد جمعیت.....
۳۹۴..... ماشین‌های فعالیت‌های اقتصادی.....	۳۸۵..... جمعیت گروه‌های خاص.....
۳۹۴..... قسمت هفتم - کاربری‌های شهری.....	۳۸۵..... مهاجرت جمعیت.....
۳۹۴..... دسته‌بندی کاربری اراضی.....	۳۸۵..... بمب جمعیت.....
۳۹۵..... مکانیابی کاربری‌های شهری.....	۳۸۶..... رشد انفجاری شهرها.....
۳۹۶..... رنگ کاربری‌ها در نقشه‌های شهرسازی.....	۳۸۶..... قاعده رتبه-اندازه.....
۳۹۶..... سرانه کاربری‌های اراضی شهری.....	۳۸۷..... جذب و اسکان جمعیت.....
۳۹۹..... نقشه‌های کاربری اراضی.....	۳۸۷..... مدل جریان‌های مهاجرتی.....
۳۹۹..... محاسبه سطح مورد نیاز گورستان.....	۳۸۷..... ضریب کشش‌پذیری.....
۳۹۹..... قسمت هشتم - تراکم‌های شهرسازی.....	۳۸۷..... مدل ضریب آنتروپی.....
۳۹۹..... اندازه و تراکم شهر.....	۳۸۷..... شاخص تمرکز شهری.....
۴۰۰..... قوانین و مقررات زونینگ.....	۳۸۷..... معیارهای شناخت شهر.....
۴۰۰..... تعاریف و مفاهیم تراکم.....	۳۸۷..... هرم سنی جمعیت.....
۴۰۰..... سطح زمین ($Land Area (A)$	۳۸۷..... نظریه رشد جمعیت مالتوس.....
۴۰۰..... سطح اشغال ساختمان ($Building Area$).....	۳۸۸..... شاخص‌های مهاجرتی جمعیت.....
۴۰۰..... سطح زیربنا ($Floor Area$).....	۳۸۹..... مهاجرت‌های جمعیتی.....
۴۰۱..... ضریب سطح زیربنا (یا تراکم ساختمانی) (FAR).....	۳۸۹..... قسمت ششم - اقتصاد شهری.....
۴۰۱..... فضای باز (OS).....	۳۸۹..... محدودیت‌های رشد.....
۴۰۱..... فضای باز غیرسپوشیده.....	۳۸۹..... تئوری اقتصاد پایه.....
۴۰۱..... فضای باز سرپوشیده (COS).....	۳۸۹..... نظریه مرحله توسعه یافتگی.....
۴۰۱..... ضریب فضای باز (OSR).....	۳۹۰..... نظریه رشد کلاسیک.....
۴۰۱..... فضای باز مفید LS	۳۹۰..... نظریه رشد ریکادو.....
۴۰۱..... ضریب فضای باز مفید (LSR).....	۳۹۰..... نظریه دایره فقیر.....
۴۰۱..... فضای تفریحی (RS).....	۳۹۰..... نظریه رابرت سالو.....
۴۰۱..... ضریب فضای تفریحی (RSR).....	۳۹۰..... نظریه مید.....
۴۰۱..... فضای پارکینگ ساکنان (OCS).....	۳۹۰..... تولید ناخالص ملی.....
۴۰۱..... ضریب پارکینگ ساکنان (OCR).....	۳۹۰..... نظریه‌های عرضه نیروی کار.....
۴۰۱..... فضای پارکینگ کل (TCS).....	۳۹۰..... نظریه نئوکلاسیک در انتخاب کار-استراحت.....

۴۲۱.....	معاير و تأسيسات عمومي تفكيك	۴۰۱.....	ضريب پارکينگ کل (TCR)
۴۲۲.....	عوامل مؤثر در تفكيك اراضي	۴۰۲.....	انواع تراکم
۴۲۲.....	مراحل اداري تفكيك زمين	۴۰۲.....	روش های کنترل تراکم
۴۲۲.....	آيين نامه منطقه بندي	۴۰۳.....	تراکم مسکونی
۴۲۲.....	آيين نامه تفكيك اراضي	۴۰۳.....	منطقه بندي
۴۲۳.....	مرجع تأييد نقشه های تفكيك اراضي	۴۰۳.....	منطقه بندي تراکمی
۴۲۳.....	شرح خدمات تفكيك اراضي و حق الزحمه آن	۴۰۳.....	منطقه بندي ارتفاعی
۴۲۴.....	شرح خدمات تفكيك	۴۰۴.....	منطقه بندي کاربري
۴۲۵.....	قسمت سيزدهم - مسائل نقشه برداري و ثبتی	۴۰۴.....	رويکرد برنامه ای
۴۲۵.....	نقشه برداري و تسطیح	۴۰۴.....	متغيرهای کنترل تراکم مطلوب
۴۲۵.....	واحدهای طول	۴۰۴.....	رابطه بين قيمت و تراکم
۴۲۶.....	واحدهای مساحت	۴۰۵.....	قسمت نهم - سرانه های شهري
۴۲۶.....	مساحی و تعيين مساحت	۴۰۵.....	تعريف سرانه
۴۲۶.....	تعيين مساحت زمين از روی نقشه	۴۰۵.....	سرانه مسکونی
۴۲۶.....	محاسبه مساحت و محيط بيضی	۴۰۵.....	سرانه فضای سبز و تفريحي
۴۲۷.....	انواع مقیاس و نحوه محاسبه	۴۰۵.....	سرانه حمل و نقل
۴۲۷.....	خطوط منحنی میزان	۴۰۶.....	سرانه صنعتی
۴۲۸.....	مشخصات خطوط منحنی میزان	۴۰۶.....	سرانه تجاری
۴۲۸.....	رنگ های نقشه	۴۰۶.....	سرانه آموزشی
۴۲۸.....	محاسبه شیب بين دو نقطه	۴۰۶.....	سرانه بهداشتی - درمان
۴۲۸.....	نقشه های کاداستر (نقشه های ثبت املاک)	۴۰۶.....	آستانه خدماتی کاربري ها
۴۲۹.....	نقشه های شهري و شهرسازي	۴۱۰.....	قسمت دهم - تقسيمات کالبدی
۴۲۹.....	تعاریف و مفاهيم ثبتی	۴۱۰.....	محله
۴۲۹.....	شماره املاک ثبتی	۴۱۲.....	ناحیه
۴۳۰.....	قسمت چهاردهم - پروانه ساختمانی	۴۱۵.....	منطقه
۴۳۰.....	اهداف صدور پروانه ساختمانی	۴۱۵.....	مشخصات بیمارستان (در مقیاس منطقه)
۴۳۰.....	ضوابط پروانه ساختمانی	۴۱۵.....	مشخصات و معيارهای عمومی
۴۳۱.....	شناسنامه ساختمان	۴۱۵.....	عنوان
۴۳۱.....	محتوای شناسنامه های ساختمانی	۴۱۶.....	مشخصات و معيارهای عمومی
۴۳۱.....	مرجع صدور پروانه های ساختمانی مجتمعی زیستی	۴۱۶.....	عنوان
۴۳۲.....	مراحل صدور پروانه ساختمانی	۴۱۶.....	قسمت یازدهم - آماده سازی زمین
۴۳۳.....	اعتبار پروانه های ساختمانی	۴۱۶.....	آماده سازی زمین
۴۳۳.....	عدم خلاف و پایان کار ساختمان	۴۱۷.....	سابقه طرح های آماده سازی
۴۳۳.....	بازدید مأمور فنی از ملک	۴۱۷.....	ضرورت تهیه طرح های آماده سازی
۴۳۳.....	تعیین ضوابط و مقررات حاکم بر ملک	۴۱۷.....	مطالعات مکانیابی
۴۳۳.....	استعلام از سازمان های ذیربط	۴۱۸.....	اهداف طرح های آماده سازی
۴۳۴.....	قسمت پانزدهم - تخلفات ساختمانی	۴۱۸.....	تهیه طرح های آماده سازی
۴۳۴.....	تخلف ساختمانی	۴۱۸.....	محتوای طرح های آماده سازی
۴۳۴.....	تخلفات مطابق ضوابط	۴۱۹.....	شرح خدمات طرح آماده سازی اراضي
۴۳۴.....	تخلفات خارج از ضوابط	۴۱۹.....	قسمت دوازدهم - تفكيك
۴۳۴.....	مصادیق تخلفات ساختمانی	۴۱۹.....	تعاریف و واژگان تفكيك
۴۳۵.....	نحوه اطلاع از تخلفات ساختمانی	۴۲۰.....	ضوابط و مقررات تفكيك
۴۳۵.....	مراحل رسیدگی به تخلفات ساختمانی	۴۲۰.....	پيشينه تفكيك اراضي
۴۳۵.....	قسمت شانزدهم - بافت های شهري	۴۲۱.....	تفكيك اراضي و کاربري ها
۴۳۵.....	بافت شهري	۴۲۱.....	الگوهای تفكيك
۴۳۵.....	انواع بافت شهري	۴۲۱.....	الگوی تفكيك سنتی و مرسوم
۴۳۶.....	بافت تاریخی (هسته اولیه شهر)	۴۲۱.....	الگوی تفكيك خوشه ای
۴۳۶.....	بافت کهن	۴۲۱.....	الگوی توسعه واحدهای برنامه ریزی شده

۴۵۲.....	بهبودی (Rehabilitation)	۴۳۶.....	بافت کهنه
۴۵۲.....	نوسازی (Renovation)	۴۳۶.....	بافت قدیمی
۴۵۲.....	بازسازی (Reconstruction)	۴۳۶.....	بافت میانی
۴۵۳.....	بهبودی (Rehabilitation)	۴۳۶.....	بافت جدید
۴۵۳.....	نوسازی (Renovation)	۴۳۶.....	بافت پیرامونی
۴۵۳.....	بازسازی (Reconstruction)	۴۳۶.....	بافت بیرونی
۴۵۴.....	مراجع مداخله در بافت‌ها	۴۳۶.....	بافت اقماری (گسترش ناپیوسته شهر)
۴۵۴.....	بهبودی و نوسازی شهری	۴۳۷.....	بافت ناکارآمد
۴۵۵.....	حفاظت آئینی	۴۳۷.....	بافت فرسوده
۴۵۵.....	علل رها شدن بافت قدیمی شهرها	۴۳۷.....	انواع فرسودگی
۴۵۵.....	سیاست‌های تحکیم شهری	۴۳۷.....	تأثیرات افزایش تراکم در نواحی درونی شهرها
۴۵۵.....	بهبودی از راه اسکان جمعیت مرفه‌تر	۴۳۸.....	فشرده‌سازی بافت‌های شهری
۴۵۵.....	مدیریت نوسازی بافت‌های فرسوده	۴۳۸.....	شبکه شهری
۴۵۵.....	عوامل و زمینه‌های فرسودگی بافت‌ها	۴۳۸.....	قسمت هفدهم - فضاهای شهری
۴۵۶.....	مرمت بافت تاریخی شهرها	۴۳۸.....	فضای شهری
۴۵۶.....	نوسازی و بازسازی شهر بٹ	۴۳۸.....	شکل فضائی شهرها
۴۵۶.....	نوسازی بافت‌های فرسوده شهری در آسیا	۴۳۸.....	شاخص فضائی شهرها
۴۵۶.....	رویکرد نوسازی شهری از دهه ۱۹۵۰ تا ۲۰۰۰	۴۳۹.....	اندازه‌گیری کیفیت زندگی
۴۵۷.....	اهداف، راهبردها و سیاست‌های نوسازی	۴۳۹.....	ارزیابی کاربری‌ها
۴۵۷.....	اهداف اجتماعی	۴۴۰.....	نمادها و نماها
۴۵۷.....	راهبردهای اجتماعی	۴۴۰.....	نهیض زیباسازی
۴۵۷.....	سیاست‌های اجتماعی	۴۴۰.....	میلان شهری
۴۵۷.....	اهداف اقتصادی	۴۴۰.....	شکل شهر
۴۵۷.....	راهبردهای اقتصادی	۴۴۱.....	محیط‌های پاسخده
۴۵۷.....	سیاست‌های اقتصادی	۴۴۱.....	شاخص فضاهای شهری
۴۵۷.....	اهداف کالبدی	۴۴۲.....	تناسبات بصری
۴۵۷.....	راهبردهای کالبدی	۴۴۳.....	رنگ تعلق و خوانایی
۴۵۷.....	سیاست‌های کالبدی	۴۴۳.....	پشتیبانی دو جانبه
۴۵۸.....	اهداف کلان نوسازی بافت‌های فرسوده شهری	۴۴۳.....	حریم‌های اجتماعی
۴۵۸.....	نوسازی محله	۴۴۴.....	خانه‌های تک خانواری مجزا
۴۵۸.....	نوسازی شهری در پاریس	۴۴۴.....	عرصه‌های عمومی و خصوصی
۴۵۸.....	مداخله در بافت‌های فرسوده تهران	۴۴۵.....	کیفیت محیطی
۴۵۹.....	قسمت بیستم - تأسیسات شهری	۴۴۵.....	فضاهای بینابین
۴۵۹.....	تاریخ آبرسانی	۴۴۵.....	ویژگی‌های میدانی تشریفاتی
۴۵۹.....	مؤلفه‌های سامانه آبرسانی	۴۴۶.....	قسمت هجدهم - امنیت در فضاهای شهری
۴۵۹.....	منابع آب	۴۴۶.....	ویژگی‌های فضای شهری
۴۶۰.....	چاه‌ها	۴۴۶.....	فضاهای ایمن
۴۶۰.....	قنات‌ها	۴۴۶.....	فضاهای قابل دفاع
۴۶۱.....	انواع قنات‌ها	۴۴۷.....	امنیت شهری
۴۶۲.....	اجزای قنات	۴۴۷.....	جرم و جنایت در فضاهای شهری
۴۶۲.....	حوضه‌های آبریز	۴۴۸.....	فضاهای بی‌دفاع
۴۶۲.....	سابقه آبرسانی مدرن در ایران	۴۴۸.....	پیش‌گیری از بزهکاری با طراحی محیطی
۴۶۲.....	هدر رفت آب	۴۴۹.....	مقابله با جرم در طراحی شهری
۴۶۳.....	تأسیسات آبرسانی	۴۵۰.....	تئوری‌های کاهش بزهکاری در فضاهای شهری
۴۶۳.....	مصارف آب شهری	۴۵۱.....	قسمت نوزدهم - مرمت و بهسازی
۴۶۴.....	میزان تقاضا و مصرف آب	۴۵۱.....	پایه‌گذار مرمت شهری
۴۶۴.....	تصفیه خانه آب آشامیدنی	۴۵۲.....	فرسودگی
۴۶۴.....	مخازن زمینی آب	۴۵۲.....	مرمت شهری (restoration)

- شبکه‌های آبرسانی ۴۶۵
- شبکه فاضلاب شهری ۴۶۵
- الگوهای شبکه فاضلاب شهری ۴۶۶
- مقاطع فاضلاب‌روها ۴۶۷
- لوله‌های فاضلاب شهری ۴۶۷
- قانون آب پاک ۴۶۸
- روش‌های تصفیه فاضلاب شهری ۴۶۸
- شبکه‌های توزیع برق ۴۶۸
- حریم تأسیسات شهری ۴۶۹
- قسمت بیست و یکم - توسعه پایدار شهری ۴۷۰
- توسعه (DEVELOPMENT) ۴۷۰
- جنبش پایداری ۴۷۱
- اصول توسعه پایدار ۴۷۱
- تاریخچه توسعه پایدار ۴۷۱
- توسعه نابرابر ۴۷۲
- راهبردهای توسعه شهر (C.D.S) ۴۷۲
- فرآیند پایداری ۴۷۲
- جوامع پایدار ۴۷۲
- اهداف توسعه هزاره ۴۷۳
- اصول پایدار ملبرن ۴۷۳
- ویژگی‌های شهر پایدار ۴۷۳
- قسمت بیست و دوم - محیط زیست شهری ۴۷۴
- تعریف محیط زیست ۴۷۴
- محیط انسان ساخت ۴۷۴
- اکولوژی ۴۷۴
- چشم‌انداز ۴۷۴
- انواع بیوم ۴۷۴
- پوشش زمین ۴۷۴
- تشکیل سازمان حفاظت محیط زیست ۴۷۵
- مسائل زیست محیطی ۴۷۵
- توان محیط ۴۷۵
- ارزیابی محیطی راهبردی (SEA) ۴۷۵
- اثرات شهرنشینی بر اکوسیستم‌ها ۴۷۵
- بهسازی محیط زیست ۴۷۵
- حق دادرسی برابر ۴۷۶
- ظرفیت برد اکوسیستم‌ها ۴۷۶
- مبتکرترین شهر پایدار جهان ۴۷۶
- قسمت بیست و سوم - نرم‌افزارهای شهرسازی ۴۷۶
- Expert Choice ۴۷۶
- ESRI CityEngine ۴۷۶
- Simcity ۴۷۶
- Autodesk Ecotect Analysis ۴۷۷
- قسمت بیست و چهارم سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی (GIS) ۴۷۷
- سیستم جغرافیایی ۴۷۷
- داده‌های مکانی ۴۷۷
- ساختار مدل‌های GIS ۴۷۸
- توانایی‌های سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی ۴۷۸
- GIS در برنامه‌ریزی شهری ۴۷۹
- سیستم تعیین موقعیت جهانی (GPS) ۴۸۰
- سیستم‌های ملی، منطقه‌ای و جهانی ۴۸۰
- قسمت بیست و پنجم - روابط ریاضی در شهرسازی ۴۸۰
- رابطه گروه نما ۴۸۰
- میزان زاد و ولد ۴۸۰
- میزان باروری نکاحی عمومی (MFR) ۴۸۰
- نرخ باروری عمومی (GFR) ۴۸۰
- نرخ باروری خام (CBR) ۴۸۰
- نرخ مرگ و میر ۴۸۰
- نرخ بقا ۴۸۱
- ضریب بیکاری و فعالیت ۴۸۱
- میزان شهرنشینی ۴۸۱
- تابع تولیدی کاب داگلاس ۴۸۱
- رابطه مید ۴۸۱
- تولید ناخالص ملی ۴۸۱
- تراکم جمعیتی ۴۸۱
- تراکم کلی مسکونی ۴۸۲
- تراکم ناخالص مسکونی ۴۸۲
- تراکم خالص مسکونی ۴۸۲
- تراکم مسکونی ۴۸۲
- تراکم ساختمانی ۴۸۲
- سرانه ۴۸۲
- تراکم خالص ۴۸۲
- شاخص مرکزیت کریستالر ۴۸۲
- شدت جاذبه یک شهر ۴۸۳
- بهره موقعیتی فون تون (سود) ۴۸۳
- نقطه جدایی بین دو شهر ۴۸۳
- مدل رشد خطی جمعیت ۴۸۳
- سنجش مرکزیت ۴۸۳
- شاخص مرکزیت پرستون ۴۸۳
- سنجش تراکم جمعیت نسبت به مرکز ۴۸۳
- شاخص نابرابری ناحیه‌ای ۴۸۳
- اشتغال در زیر بخش در مدل لوری ۴۸۳
- روش نمایی دو مرحله لوژیستیکی (حالت انطباق یافته روش نمایی برای رشد) ۴۸۳
- روش تحلیل گرانشی (تئوری جاذبه بین دو مرکز) ۴۸۴
- رشد سالانه جمعیت ۴۸۴
- مدل رشد نمایی ۴۸۴
- مدل تعدیل شده رشد نمایی ۴۸۴
- آمار و نمونه‌گیری ۴۸۴
- جامعه آماری ۴۸۴
- نمونه آماری ۴۸۴
- نمونه‌گیری ۴۸۴
- انواع نمونه‌گیری ۴۸۵
- روش‌های نمونه‌گیری ۴۸۵
- ضریب همبستگی ۴۸۶
- رگرسیون خطی ۴۸۶

نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵..... ۴۹۷	بخش نهم / اضافات و الحاقات تکمیلی..... ۴۸۷
آرایش سیستم روشنایی معابر..... ۴۹۹	نخستین قانون شهرسازی..... ۴۸۸
چیدمان چراغ‌های روشنایی در معابر..... ۴۹۹	ضوابط و شاخص‌های بازایی هویت شهرسازی و معماری اسلامی - ایرانی..... ۴۸۸
اصول و روش‌های طراحی شهری و فضاهای مسکونی..... ۵۰۰	تاب‌آوری شهری..... ۴۸۸
طراحی شهری در ایران..... ۵۰۰	تعیین زاویه تابش آفتاب بر روی عرض‌های جغرافیایی..... ۴۸۹
اصول سازمان دادن فضاهای شهری..... ۵۰۰	تابع مدل هدایتیک..... ۴۹۰
ایستایی و پویایی فضاهای محصور..... ۵۰۰	تقاضای حمل و نقل شهری..... ۴۹۰
مقیاس و تناسب..... ۵۰۰	مطالعات توپوگرافی در تهیه طرح‌های شهری..... ۴۹۱
فضاهای متباین..... ۵۰۱	نواحی بهبود کسب و کار..... ۴۹۱
قلمرو فضایی..... ۵۰۱	مدیریت تقاضای حمل و نقل..... ۴۹۲
ترکیب (کمپوزسیون)..... ۵۰۱	مزیت احداث شبکه راه آهن شهری..... ۴۹۲
آگاهی از فضا..... ۵۰۱	آلودگی دیداری سیستم‌های ریلی..... ۴۹۲
CPM یا روش مسیر بحرانی..... ۵۰۱	اهداف احداث مجتمع‌های ایستگاهی..... ۴۹۳
تأثیرگذاری مطلوب فضای خیابانی..... ۵۰۱	قوس‌های کلوتوئیدی..... ۴۹۳
کلیات، مشخصات و شروط تحقق اهداف طرح مجموعه شهری تهران..... ۵۰۲	میزان شیب طولی خیابان‌ها..... ۴۹۴
سلسله مراتب شبکه دسترسی سواره..... ۵۰۳	ملک طلق..... ۴۹۵
اشکال معرف هماهنگی و تضاد..... ۵۰۵	کمربندی و نیم‌کمربندی..... ۴۹۵
تجانس (Conformity)..... ۵۰۵	مجتمع‌های خدماتی و رفاهی..... ۴۹۵
ضوابط خانه‌های کوئین..... ۵۰۵	افزایش کارایی اقتصادی بر مبنای اصل «اقتصاد مقیاس»..... ۴۹۵
گاه شمار مهم‌ترین وقایع شهر و شهرسازی در یک قرن اخیر..... ۵۰۶	انتخاب مسیر اقتصادی..... ۴۹۵
نظریه مکان مرکزی..... ۵۰۹	آیین‌نامه مربوط به استفاده از اراضی، احداث بنا و تأسیسات در خارج از محدوده قانونی و حریم شهرها؛ ۱۳۵۵..... ۴۹۵
معماری ساختمان در اقلیم گرم و خشک..... ۵۱۰	جهت وزش باد..... ۴۹۶
حق انتقال توسعه (TDR)..... ۵۱۲	تفسیر ضریب مکانی..... ۴۹۶
ذخیره‌گاه زیست کره (Biosphere reserve)..... ۵۱۲	CDS یا راهبردهای توسعه..... ۴۹۶
واژگان شهرسازی و برنامه‌ریزی شهری..... ۵۲۶	شورای عالی امور مناطق آزاد تجاری - صنعتی..... ۴۹۷
منابع و مأخذ..... ۵۴۹	مدل گرین - لاری..... ۴۹۷

بیانیه روز شهرسازی سال ۱۳۹۶ خورشیدی در محور با شعار شهرسازی، سلامت عمومی و اعتلای زندگی

دبیرخانه روز جهانی شهرسازی متشکل از نهادهای صنفی، حرفه‌ای و دانشگاهی لازم می‌داند از حضور پُر شور و گسترده حرفه‌مندان، مدیران شهری، اساتید و دانشجویان در بزرگداشت روز جهانی شهرسازی تشکر و قدردانی نماید. امید است که این بزرگداشت در نیل به اهداف اصلی خود یعنی شناساندن این حرفه به عموم شهروندان و تجلیل از بزرگان و پیشکسوتان و ارتقای آگاهی جامعه موفق باشد.

از آبان ماه سال گذشته تاکنون که شعار انتخابی «گفتگوی جهانی، برنامه‌ریزی محلی و شورای متخصص» توسط دبیرخانه اعلام شد، اقدامات و فعالیت‌هایی از ناحیه نهادهای عضو دبیرخانه صورت گرفت که شرح آن در سخنرانی افتتاحیه امروز به تفصیل بیان شده است.

برای سال ۱۳۹۶، دبیرخانه شعار «شهرسازی، سلامت عمومی، اعتلای زندگی» را برگزیده است که با پیگیری همه‌جانبه خواستار تحقق کامل آن به شرح زیر می‌باشد:

۱- جامعه شهرسازی اعتلای زندگی را در گرو تهیه و اجرای طرح‌های کارآمد شهری با تأکید بر سلامت عمومی و با هدف ایجاد شهرهای سالم می‌داند.

۲- جامعه شهرساز خواهان تلاش کلیه دستگاه‌های ذی‌مدخل جهت رفع آلودگی هوا، آب و خاک می‌باشد تا بیش از این شاهد آمارهای خارج از استاندارد و تبعات منفی آن نباشیم.

۳- جامعه شهرساز با توجه به سپری شدن حدود ۴۰ سال از تصویب اصل ۳۱ قانون اساسی با ذکر داشتن مسکن متناسب با نیاز که حق هر فرد و خانواده ایرانی می‌داند، دولت را موظف می‌داند با رعایت اولویت برای آنهایی که نیازمندتر هستند به خصوص روستائینان و کارگران زمینه اجرای این اصل را فراهم نماید.

۴- جامعه شهرساز خواهان آن است که طرح‌های مسکن اجتماعی که مطالعات آن خاتمه یافته است در اسرع وقت تأمین بودجه شده و به اجرا درآید، به امید آنکه آثار بدمسکنی و بی‌مسکنی از جامعه ما ریشه‌کن شود.

۵- جامعه شهرساز تأکید دارد که برای خاتمه دادن به شهر فروشی لازم است هر نوع دیدگاهی که این رویکرد را برای تأمین منابع مالی اداره شهر توجیه می‌کند برای همیشه کنار گذاشته شود و با مسببان آن شدیداً برخورد شود.

۶- جامعه شهرساز با توجه به نقش زمین در هزینه مسکن برای شهروندان، لازم می‌داند مبارزه با زمین‌خواری با جدیت تداوم یابد و سوداگری زمین که عامل اصلی نابسامانی مسکن است پایان پذیرد.

۷- جامعه شهرساز تأکید بر شهرسازی انسان محور با توجه ویژه به توسعه حمل و نقل عمومی، پیاده‌راه سازی و همچنین مناسب‌سازی فضاهای عمومی برای کلیه گروه‌های سنی و جنسی جامعه دارد.

۸- ایجاد زمینه لازم برای تحقق طرح‌های توسعه و عمران شهری به منظور جلوگیری از اقدامات سلیقه‌ای در فرآیند رشد و توسعه شهرها

۹- جامعه شهرساز معتقد است صیانت از منابع طبیعی می‌بایست به عنوان یک اصل مهم در نظام شهرسازی تلقی شده و در این راستا جلوگیری از تخریب باغات و فضای سبز در شهرها مجدانه در دستور کار قرار گیرد.

۱۰- جامعه شهرساز توجه به منابع اقتصادی در طرح‌های توسعه و عمران شهری در راستای اجرایی نمودن طرح‌ها و جلوگیری از رانت را امری مستمر تلقی می‌کند.

۱۱- جامعه شهرساز بر این باور است شفاف‌سازی اقدامات شهرسازی یکی از راه‌های دستیابی به حکمروایی خوب شهری است.

۱۲- جامعه شهرساز با توجه به لزوم بهره‌مندی از ظرفیت‌های اجتماعی- فرهنگی شهروندان در راستای دست‌یابی به شهرهای سالم، مطلوب و دلخواه و به منظور تأثیرگذاری شهروندان بر آینده شهرها از طریق مشارکت وسیع و حضور هرچه بیشتر در فرآیند تهیه طرح‌ها و پیگیری حقوق شهروندان، خواهان تشکیل «تالار گفتگو» در هر شهر می‌باشد.

۱۳- جامعه شهرساز معتقد است برای بالا بردن سَرزندگی در شهرها، اولویت بخشیدن به کیفیت به جای کمیت امری ضروری است تا بدین ترتیب شهروندان از آسایش، آرامش و امنیت بیشتری برخوردار شوند.

۱۴- جامعه شهرساز از زحمات کلیه مسئولین و متخصصین که با تلاش خود در راه اعتلای شهرها گام برمی‌دارند و با رعایت اخلاق حرفه‌ای و قانونمداری و برقراری عدل و انصاف انجام وظیفه می‌نمایند تشکر و قدردانی می‌نماید.

۱۷ آبان ماه ۱۳۹۶ خورشیدی

به نام خداوند زمین و زمان

خداوندگارِ عالم و آدم و خاتم را شاکر و سپاسگزاریم که سعادت مضاعف و توفیق روزافزون را همچون همیشه قرین راهمان کرده تا ویرایش جدید، یکی دیگر از کتاب‌های مربوط به جامعه مهندسان شهرساز کشور، با عنوان «شرح و درس آزمون‌های نظام مهندسی رشته شهرسازی» را به رشته تحریر در آورده و به زیور طبع آراسته سازیم تا پیش‌روی دیدگان تیز بین و نکته‌سنج مخاطبان عزیز و ارجمند قرار گیرد.

کتاب حاضر براساس آخرین ویرایش مباحث مقررات ملی ساختمان، و منابع اعلامی برای آزمون‌ها، به شیوه «آزمون محور و آسان‌ساز و جزء به جزء»، در ۹ بخش به شرح زیر تدوین گردیده است:

بخش اول / تعاریف و مفاهیم شهرسازی

بخش دوم / طرح‌های توسعه شهری

قسمت اول - انواع طرح‌های شهرسازی
قسمت سوم - طرح راهبردی ساختاری توسعه و عمران
قسمت دوم - طراحی شهری
قسمت چهارم - هویت شهری

بخش سوم / قوانین و مقررات

بخش چهارم / ضوابط و مقررات شهرسازی

بخش پنجم / مقررات ملی ساختمان

مبحث اول - تعاریف
مبحث دوم - نظامات اداری
مبحث چهارم - الزامات عمومی ساختمان
مبحث بیستم - علائم و تابلوها
مبحث بیست و یکم - پدافند غیرعامل

بخش ششم / مدیریت شهری

بخش هفتم / شهر و شهرنشینی و شهرسازی

قسمت اول - تمدن‌های شهری
قسمت سوم - شهر و آرمان‌شهر
قسمت پنجم - سبک‌های شهرسازی در ایران
قسمت هفتم - کنگره‌ها و بیانیه‌های شهرسازی
قسمت نهم - مدل‌های شهرسازی
قسمت دوم - شهر و شهرنشینی
قسمت چهارم - مکتب‌های شهرسازی
قسمت ششم - نظریه‌های شهر و شهرسازی
قسمت هشتم - الگوهای شهرسازی
قسمت دهم - شهر و شهرسازی ایران

بخش هشتم / مسائل شهر و شهرسازی

قسمت اول - برنامه‌ریزی در شهرسازی
قسمت سوم - شهرهای جدید
قسمت پنجم - جمعیت شهری
قسمت هفتم - کاربری‌های شهری
قسمت نهم - سرانه‌های شهری
قسمت یازدهم - آماده‌سازی زمین
قسمت سیزدهم - مسائل نقشه‌برداری و ثبتی
قسمت پانزدهم - تخلقات ساختمانی
قسمت هفدهم - فضاهای شهری
قسمت نوزدهم - مرمت و بهسازی
قسمت بیست و یکم - توسعه پایدار شهری
قسمت بیست و سوم - نرم‌افزارهای شهرسازی
قسمت بیست و پنجم - روابط ریاضی در شهرسازی
قسمت دوم - تکنیک‌های برنامه‌ریزی
قسمت چهارم - مسکن شهری
قسمت ششم - اقتصاد شهری
قسمت هشتم - تراکم‌های شهرسازی
قسمت دهم - تقسیمات کالبدی
قسمت دوازدهم - تفکیک
قسمت چهاردهم - پروانه ساختمانی
قسمت شانزدهم - بافت‌های شهری
قسمت هجدهم - امنیت در فضاهای شهری
قسمت بیستم - تأسیسات شهری
قسمت بیست و دوم - محیط زیست شهری
قسمت بیست و چهارم - سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی

بخش نهم / اضافات، الحاقات و اصلاحات

آبان ماه یک‌هزار و چهارصدویک خورشیدی

بخش اول

تعاريف و مفاهيم شهرسازى

تعاریف و مفاهیم شهرسازی و برنامه‌ریزی

احیا

- ◆ سازگار کردن یک بنای قدیمی با وضعیت و احتیاجات روز.
- ◆ تأمین امکان کاربری جدید و مطابق زمان در یک بنای قدیمی.
- ◆ احیا یا تجدید حیات بناها و بافت‌های شهری عبارت است از تقویت زندگی اجتماعی - اقتصادی ساکنان محله‌های مسکونی، همراه با مرمت و بهسازی کالبدی.

اراضی بایر شهری

- ◆ زمین‌هایی که سابقه عمران و احیا داشته و به تدریج به حالت موات برگشته اعم از آنکه صاحب مشخصی داشته و یا نداشته‌باشد.
- ◆ اراضی بایر شهری، به زمین‌هایی اطلاق می‌گردد که سابقه عمران و احیا داشته و به تدریج به حالت موات درآمده بدون در نظر گرفتن مالکیت آن.
- ◆ زمین‌هایی که مالک دارد ولی مستحذات ندارد. مالک آن را برای مدتی نامحدود و نامعلوم رها کرده‌است و در آن کار نمی‌کند.^۱
- ◆ زمین‌هایی که سابقه احیا دارد ولی به علت اعراض یا عدم بهره‌برداری بدون عذر موجه به مدت ۵ سال متوالی متروک مانده‌باشد.

اراضی دایر

- ◆ اراضی دایر شهری، به زمین‌هایی گفته می‌شود که آنها را آباد و احیا نموده‌اند و در حال حاضر اراضی دایر مشمول قانون زمین شهری فقط اراضی کشاورزی محصور و غیرمحصور می‌باشند.^۲
- ◆ زمین‌هایی که احیا شده و مستمراً مورد بهره‌برداری می‌باشند.
- ◆ اراضی آباد (غیر موات) را گویند و شامل زمین‌های آیش هم می‌شود.

اراضی متروکه

- ◆ اراضی متروکه، بر خلاف اراضی موات، سابقه مالکیت مسلم دارند و فعلاً در آن کشت و زرع و مستحذات دیده نمی‌شود و محرز است که مالک آن اعراض کرده‌است.^۳

اراضی مخروبه

- ◆ اراضی بایر بلا مالک که اعراض آنها احراز شده‌باشد و جزو اراضی مباحثه بوده و در حکم موات است.

اراضی مستحذت

- ◆ زمین‌هایی که در نتیجه پایین رفتن سطح آب یا هر نوع جریان آب در کرانه‌های دریا، دریاچه و جزیره، و یا در نتیجه پایین رفتن آب یا خشک شدن تالاب‌ها، ظاهر یا ایجاد می‌شوند.

اراضی مسکونی

- ◆ فضاهایی را که جهت سکونت منظور شوند اراضی مسکونی یا سکونت‌ی گویند. سرانه این اراضی در ایران حدود ۴۰ تا ۵۰ مترمربع است.

اراضی مفروزی

- ◆ در اصطلاحات ثبتی اراضی مملوک ده را گویند که در مالکیت خصوصی اشخاص بوده و این واژه در مقابل اراضی مشاعی ده استفاده می‌شود.

اراضی موات

- ◆ اراضی موات، به زمین‌هایی گفته می‌شود که سابقه عمران و احیا نداشته‌باشند.
- ◆ زمین‌های غیرآبادی که سابقه احیا و بهره‌برداری ندارد و به صورت طبیعی باقی مانده‌اند.

۱. بایر ممکن است مالک معلوم نداشته‌باشد ولی محرز است که سابقه مالکیت داشته‌است و اعراض مالک هم محرز نشده‌است.

۲. اراضی آباد و آیش در برابر بایر، اراضی موات و متروکه، زمین‌هایی که آباد و احیا شده‌اند.

۳. اراضی متروکه با زمین بایر دارای مالک و نیز با زمین آیش فرق دارد زیرا تنها مورد اعراض واقع شده‌اند.

ارسن

- ◆ مجموعه فضاها و عناصر تشکیل دهنده خانه^۱ و مجتمع شهری.
- ◆ مجموعه‌ای که کلیه نیازهای شهری را در خود دارد.

افراز

- ◆ تقسیم مال غیرمنقول مشاع بین شرکاء به نحوی که حصه هر کدام مشخص و معین باشد و از حالت اشاعه و شریک خارج گردد.
- ◆ تقسیم مال مشاع توسط ادارات ثبت یا دادگاه‌ها.^۲
- ◆ تقسیم مال منقول و یا غیرمنقول، خواه به تراضی باشد یا به حکم دادگاه.
- ◆ مجزا نمودن سهم هر یک از شرکای املاک مشاع.

اوقات فراغت

اوقات فراغت، مدت زمانی است که فرد از تمام تعهدات و تکالیف خانوادگی، اجتماعی و شغلی آزاد است و می‌خواهد به میل خویش آن را بگذراند.

ایوان

- ◆ تالار پذیرایی در ساختمان‌های باستانی پارسی.
- ◆ تالار وسیع طاق پوشی که یک طرف آن به حیاط باز است، در معماری پارسی، ساسانی و اسلامی متداول است.
- ◆ تالاری مسقف با طاق آهنگ، اتاق یک سو باز، فضای نیمه‌باز در حد فاصل فضاهای کاملاً داخلی و کاملاً خارجی در جبهه اصلی بنا، جای مسقفی که جلوی آن باز و مشرف به حیاط باشد. ابداع ایوان را به دوره اشکانی منسوب کرده‌اند.
- ◆ سکوبندی جلوی اتاق که از سه طرف محصور و با درگاهی فراخ و قوسداری رو به حیاط باز می‌شود.
- ◆ قسمتی از ساختمان که جلوی آن باز و بدون در و پنجره باشد.

آرم‌سازی ترافیک

برنامه‌های آرم‌سازی ترافیک معمولاً در سه جنبه کلی آموزش، اعمال قوانین و مهندسی انجام می‌شود. این برنامه‌ها اغلب در برگیرنده اقدامات انجام شده برای آموزش عمومی، افزایش اعمال قوانین در نواحی مشکل‌ساز و همچنین پیاده‌سازی برنامه‌های آرم‌سازی ترافیک هستند.

آستانه خدماتی و جمعیتی

به طور کلی در برنامه‌ریزی شهری و شهرسازی مفهوم آستانه خدماتی یا همان قاعده آستانه استقرار کالاها و خدمات در مراکز سکونتگاهی به قرار زیر است:

«برای شکل‌گیری هر واحد خدماتی باید یک حداقل جمعیتی وجود داشته باشد که شکل‌گیری آن واحد خدماتی از یک طرف به صرفه باشد و از طرف دیگر دسترسی مناسب شهروندان به آن فراهم شود و امکان تأمین نیاز شهروندان را برآورده سازد.»

آماده‌سازی زمین

آماده‌سازی زمین، مجموعه‌ای از فعالیت‌های هماهنگ و ضروری است که برای امکان بهره‌برداری از اراضی، جهت احداث واحدهای مسکونی و تأسیسات وابسته به آنها و رفع نیازمندی‌های عمومی صورت می‌گیرد و عمدتاً برحسب ضرورت، شامل تسطیح زمین، ایجاد شبکه‌های عبور و مرور، شبکه‌های آبرسانی، فاضلاب، برق، گاز و مخابرات می‌باشد.

باززنده‌سازی

در باززنده‌سازی یا احیای بافت‌های شهری، تجدید حیات اجتماعی به نسبت تجدید بنا، اهمیت دارد. باززنده‌سازی پیچیده‌ترین سیاست نوسازی است، زیرا تقویت و توانبخشی فعالیت‌ها و روابط اجتماعی امری پیچیده است و اصولاً از میان برداشتن عناصر مزاحم و محو عوامل مخرب در میان بافت‌های شهری، به دشواری انجام می‌پذیرد.^۳

۱. یک بررسی علمی نشان می‌دهد که ۷۶ درصد از عمر انسان در خانه و ۲۴ درصد به بیرون از خانه اختصاص دارد.

۲. برای انجام افراز باید جریان ثبت ملک مورد درخواست به اتمام رسیده‌باشد، لیکن نیازی نیست که در دفتر املاک نیز به ثبت رسیده‌باشد و یا سند مالکیت آن صادر شده‌باشد.

۳. نتایج حاصله از مشارکت شهروندان در باززنده‌سازی عبارتند از:

الف- تغییر نقش سازنده، در این زمینه مالک زمین یا ملک با به کارگیری سرمایه عمومی، اقدام به نوسازی یا بهسازی می‌کند تا جامعه نیز سود برده‌باشد.

بازسازی

- ◆ بازسازی، به معنی تخریب و از نو ساختن ابنیه یا بافت‌های شهری است که شامل محله‌های مخروبه، زاغه‌ها و محوطه‌های آلودگی درون یا حاشیه شهرها می‌شود.
- ◆ بازسازی، جانشین کردن نظام یافته عناصر جدید به جای عناصر قدیمی با هدف انطباق با شرایط جدید و ارضای نیازهای شهروندان است.

بازیافت زمین شهری

برای به دست آوردن زمین در درون بافت‌های شهری و ایجاد کاربری‌های تجاری یا مسکونی با کیفیت بهتر در آنها، یا برای احداث پارک و مراکز فرهنگی و اجتماعی جدید، بافت‌های مخروبه درون شهرها، نواحی صنعتی، کاراژها، ایستگاه‌های راه‌آهن و فرودگاه‌های قدیمی، شناسایی و تخریب می‌شوند و از نو ساخته می‌شوند، که اصطلاحاً به آن بازیافت زمین شهری گفته می‌شود.^۱

بالکن

- ◆ به فضاهایی گفته می‌شود که اغلب به صورت پیش‌آمدگی یا فرورفتگی در داخل ساختمان ساخته می‌شود. عملکرد بالکن بیشتر به منظور هواخوری، نشستن و گذران اوقات فراغت در نظر گرفته شده است.
- ◆ سطحی در طبقات بالائی ساختمان که از پیش‌زدگی سقف طبقه زیرین به وجود می‌آید، ایوان طبقات بالا.
- ◆ سکوی پیش آمده از ساختمان که گاهی از زیر تکیه‌گاه دارد و گاهی طره‌ای است و با نرده محصور می‌شود، فضایی برای نشستن در طبقات بالای همکف در تالارهای نمایش یا همایش.
- ◆ فضایی که در ساختمان به صورت پیش‌آمدگی در نظر گرفته شده و از سه طرف باز می‌باشد. پیش‌آمدگی ساختمان در طبقات، که حداقل از یک طرف به فضای باز محدود گردیده است.
- ◆ هرگاه ارتفاع سقفی به میزانی باشد که بتوان آن را به وسیله سقف دیگری به دو قسمت قابل استفاده تقسیم نمود فضای به وجود آمده بالکن نامیده می‌شود.
- ◆ سطحی است که از ۲ یا ۳ طرف به طور مستقیم در مجاورت هوای آزاد قرار گرفته است و زیر آن به وسیله فضای بسته‌ای اشتغال نگردیده‌باشد.

برزن

کوی، محله، کوچه و همچنین قسمتی از شهر و شهرداری که به امور یک محله رسیدگی می‌کند.

برنامه‌ریزی شهری

- ◆ برنامه‌ریزی شهری عبارت است از تأمین رفاه و آسایش شهرنشینان از طریق ایجاد محیطی بهتر، مساعدتر، سالم‌تر، آسان‌تر، مؤثرتر، و دلپذیرتر.
- ◆ برنامه‌ریزی شهری یک فعالیت زنده و پویا است و علت پویایی آن، این است که شهر مانند یک موجود زنده است و به مانند یک سیستم عمل می‌نماید که طیف وسیعی از فعالیت‌ها (تمام زندگی شهری)، عملکردهای شهری را پوشش می‌دهد.^۲

بلوک شهری

بلوک شهری، یک واحد ساخت و ساز شهری کوچک و یا قطعه‌بندی زمین که بین چند گذر محصور شده قرار دارد.

ب- تجهیز زمین‌های شهری، با مشارکت شهروندان از طریق عرضه زمین معوض برای بناهای مخروبه و گسترش املاک عمومی، می‌توان زمین‌های شهری را تجهیز کرد.

ج- ایجاد تعاونی‌های نوسازی، تعاونی‌های نوسازی می‌توانند با تصاحب زمین‌های سهل‌الوصول به صورت تجمع، ذخیره اراضی را برای تولید مسکن یا تسهیلات عمومی افزایش دهند.

د- ساماندهی زمین‌های معوض یا یکپارچه کردن و تجمیع بلوک‌های فرسوده، با بهره‌گیری از امکانات مشارکتی شهروندان.

۱. اجرای این طرح‌ها در نواحی صنعتی که مملو از کاربری‌های مزاحم هستند به نتایجی بسیار موفق و مطلوب می‌انجامد و سلامت محیط و غنای فضاهای شهری را افزایش می‌دهد. لیکن در محله‌های مسکونی، به ویژه در بافت‌های کهن، نتایج اجتماعی و روانی خاصی را پدید می‌آورد که اصطلاحاً شهرسازی تعویضی خوانده می‌شود.

۲. برنامه‌ریزی شهری به دنبال مشکلات نشأت گرفته از انقلاب صنعتی مطرح گردید؛ هر چند پیشینه برنامه‌ریزی برای شهر به گذشته‌های بسیار دورتر و شکل‌گیری نخستین تمدن‌های بشری در هند، میان‌رودان و مصر بر می‌گردد. هدف برنامه‌ریزی شهری توسعه شهر و منطقه است. در ابتدا حل مشکلات صنعتی شدن - همچون کمبود مسکن و بهداشت محیط - در مداخلات کالبدی دیده می‌شد؛ اما از اواسط دهه ۱۹۶۰ میلادی و با بروز ناکارآمدی این‌گونه مداخلات، برنامه‌ریزی به سوی مسایل اقتصادی و اجتماعی روی آورد و مباحث عدالت و دموکراسی و جلب مشارکت مردم در فرآیند برنامه‌ریزی مطرح گشت. ابزارهای کالبدی برنامه‌ریزی شهری عبارتند از شبکه معابر، کاربری اراضی، تراکم، محدوده‌ها و حریم‌ها.

پنج

پنج، قاعده مثلث متساوی‌الاضلاعی که دو ضلع آن از دو گذر متقاطع تشکیل شده و طول آن توسط شهرداری مشخص می‌گردد.

پلاک ثبتی

- ◆ واژه پلاک ثبتی به مجموع شماره‌هایی گفته می‌شود که در تقسیمات ثبتی، قطعات اصلی، فرعی و مورد نظر را مشخص می‌نمایند.
- ◆ پلاک ثبتی عبارت است از یک ملک که دارای یک سند مالکیت شش‌دانگ بوده و به قطعات کوچکتر تفکیک نشده‌باشد.

پهنه ترددی

در آن سوی مرزهای شهری، مستقل از پهنه‌های حومه‌ای و در شهرهای اقماری، پهنه‌های سکونتی ویژه‌ای با توسعه پراکنده وجود دارند، که معمولاً ۳۰ تا ۶۰ دقیقه با اتومبیل از ناحیه تجاری مرکزی فاصله دارند. اینها پهنه‌های ترددی شهرک‌های مسکونی کم تراکمی محسوب می‌شوند که پایه اقتصادی مستقلی دارند و به شهر مرکزی وابسته نیستند.

تراس

مهتابی (تراس)؛ سطح روبازی از ساختمان، که بام بخش‌هایی از طبقه زیرین آن است.

تراکم

تراکم، عبارت است از نسبت تعداد جمعیت به میزان معینی از زمین که معمولاً در شهرها به هکتار بیان می‌شود.^۱

تراکم مسکونی

تراکم مسکونی معمولاً به دو نوع خالص و ناخالص تقسیم‌بندی می‌شود. گرچه بین برنامه‌ریزان شهری بر سر تعریف تراکم مسکونی خالص و ناخالص، اتفاق نظر وجود ندارد، ولی توصیف قابل قبول این است که منظور از تراکم مسکونی خالص، نسبت تعداد جمعیت به اراضی است که صرفاً به خاطر سکونت در نظر گرفته شده‌باشد و مقصود از تراکم مسکونی ناخالص، نسبت تعداد جمعیت به کل اراضی است که به استفاده واحدهای مسکونی و نیازمندی‌های وابسته به آن رسیده‌است.^۲

تضاد و دوگانگی

این خاصیت در حد افراطی خود به تضاد و انتخاب این یا آن می‌انجامد که جهان و همه اجزاء آن را به دو حالت متضاد تقسیم می‌کند، نظیر: داخل/ خارج، خوب/ بد، ساده/ پیچیده، عمومی/ خصوصی و غیره.

گرچه در بسیاری از زمینه‌های جامعه خاصیت مذکور مردود شناخته می‌شود، اما در حد معمول آن دوگانگی پایه تفاوت و تغییر بوده و لازمه بقاء و پایداری مراکز زیست است.

اساس سلسله مراتب وضعیت، هم این و هم آن است که به طور متنوعی در کلیه زمینه‌های پیچیده و پویای طبیعی به کار رفته است.

تعادل

این خاصیت متعلق به کلیه نظام‌های پویا و اروگانیک محیط است که می‌خواهند پایدار بمانند. تعادل به مفهوم قرار گرفتن هر چیز در جای خود، به اندازه لازم و در زمان لازم است و اگر این حدود رعایت نشود، به ناپایداری محیط، از هم گسستگی و نابودی منجر خواهد شد.

۱. یکی از اهداف اصلی برنامه‌ریزی شهری، رسیدن به وضعیتی است که انواع امکانات و فضاهای شهری به اندازه کافی و به نحوه مطلوب در دسترس شهروندان قرار گیرد و آنان با کمترین مشکل به انواع امکانات شهری دسترسی داشته‌باشند. حصول این امر، با ایجاد تعادل منطقی بین جمعیت و امکانات صورت می‌گیرد. تراکم بیش از حد جمعیت در بخشی از شهر این تعادل را از بین می‌برد. علاوه بر این ایجاد سر و صدا و نارسایی‌های روانی، گرانی قیمت زمین و اجاره خانه، بزهکاری و جنایت، امکان مخاطرات بهداشتی و مواردی از این قبیل از تبعات آن است. در مقابل، تراکم بسیار پایین نیز مشکلاتی از قبیل بالا رفتن هزینه خدمات‌رسانی در زمینه‌های شبکه معابر، تأسیسات زیربنایی (آب، برق، گاز و تلفن) و خدمات بهداشتی، درمانی و آموزشی می‌شود. بنابراین رسیدن به تراکم معقول، منطقی و نظارت بر آن در شهرها از اهمیت بالایی برخوردار است.

۲. تراکم ناخالص مسکونی در شهرهای ایران از طیف وسیعی برخوردار است، به طوری که کم تراکم‌ترین شهرهای ایران در میان شهرهای با جمعیت بالای ۲۵ هزار نفر، در مقابل پر تراکم‌ترین شهرهای ایران در میان شهرهای با جمعیت بالای ۲۵ هزار نفر می‌باشند. گرچه میان کم تراکم‌ترین و پر تراکم‌ترین شهر ایران فاصله زیادی وجود دارد اما تراکم در تعداد قابل توجهی از شهرهای ایران کمتر از ۱۰۰ نفر در هکتار می‌باشد و به متوسط تراکم ناخالص مسکونی در شهرهای بالای ۲۵ هزار نفر ایران (۵۴/۴ نفر در هکتار) نزدیک است. تراکم ناخالص مسکونی در ۸۷ درصد شهرهای ایران کمتر از ۱۰۰ نفر در هکتار می‌باشد که از این میان تراکم ۵۰ درصد شهرها کمتر از ۵۰ نفر در هکتار و ۳۷ درصد شهرها بین ۵۰ تا ۱۰۰ نفر در هکتار است. همچنین تراکم در شهرهای بزرگ بیشتر از تراکم در شهرهای کوچک و عمدتاً بین ۵۰ تا ۱۰۰ نفر در هکتار است.

تفریح، عبارت است از هر گونه فعالیت یا عدم فعالیتی که با قصد قبلی و با میل و رغبت در اوقات فراغت انجام می‌گیرد.

تفکیک، عبارت است از تقسیم قطعه زمینی به مشخصات ثبتي و دسترسی معین به دو یا چند قطعه کوچکتر، به طوری که هر کدام از اجزای تقسیم دارای هویت ثبتي و دسترسی جداگانه‌ای باشند.

تفکیک در ساختمان بر حسب تقسیم آن به چندین واحد آپارتمانی یا در مجموعه‌های تجاری به چندین مغازه مفهوم می‌یابد. اهمیت تفکیک در شهرسازی، از این جهت است که میزان و ابعاد تفکیک تأثیر تعیین کننده‌ای در کالبد فضایی شهر داشته و از طرفی میزان و ابعاد تفکیک اراضی و آپارتمان‌ها نشانگر گرایش‌های بازار املاک و مستغلات شهری نیز می‌باشد.^۱

واژه تمرکز دایی به معنی پخش کردن صنایع یا افراد، در محلی محدود است و پراکنده‌سازی به معنی پخش کردن آن در منطقه‌ای وسیع تر می‌باشد.^۲

توپوگرافی، عبارت است از تهیه و نمایش شکل قطعات زمین و موقعیت عوارض آن نظیر کوه‌ها، دره‌ها، مراتع، ساختمان‌ها و غیره.^۳

برداشت و نمایش شکل قطعات زمین و محاسبه مساحت آنها و تعیین شکل و موقعیت عوارض طبیعی و مصنوعی زمین می‌باشد.

در حالی که واژه توپوگرافی مکان دقیق فیزیکی و شکل عوارض جغرافیایی را توصیف می‌نماید، واژه توپولوژی بیشتر با روابط منطقی میان این عوارض سر و کار دارد.

توسعه مادرشهر منطقه‌ای و زیرمجموعه‌های آن بر این ایده استوار است که یک یا دو منطقه کلیدی نقش مهمی در سیاست توزیع جمعیت کشور ایفا می‌کنند. این راهبرد تمامی سلسله مراتب مراکز سکونتی این مناطق را در برمی‌گیرد.

توسعه میان‌افزار در زمین‌های بایر و یا دایر در محوطه‌های ساخته شده رخ می‌دهد. این گونه توسعه اشکال مختلفی دارند، که از آن جمله می‌توان به افزوده‌ای کوچک در صحن پشتی ساختمان مسکونی، توسعه تک قطعه‌ای، توسعه یا ساختمان‌سازی در ساخت‌وسازهای موجود و یا توسعه چند قطعه‌ای در مراکز شهری اشاره کرد.^۴

چغازنبیل محوطه‌ای باستانی در ۳۰ کیلومتری جنوب شرقی شوش است و حدود ۱۰۰ هکتار وسعت دارد. نوشته‌های روی آجرهای این مجموعه نشان می‌دهند که این زیگورات را اونتاش - گال به خدای اینشوشیناک وقف کرده است.

۱. تبدیل و جداسازی یک قطعه زمین (یک ملک) به چند قطعه را تفکیک می‌گویند.

۲. برای اولین بار، تمرکز دایی و پراکنده‌سازی به عنوان خط‌مشی دولتی ظاهر شدند. گزارش بارلو فرض را بر این گذارد که مزیت‌های اقتصادی تمرکز صنایع، شامل مجاورت با بازار، کاهش هزینه‌های حمل و نقل، و موجود بودن نیروی کار به اندازه مناسب است و مضرات آن نیز شامل مالیات زیاد بر مناطق با ارزش، اتلاف وقت به دلیل ترافیک و کاهش بهره‌وری به دلیل خستگی ناشی از طی مسیرهای طولانی بین مسکن و محل کار می‌باشد.

۳. در نقشه‌های توپوگرافی، پستی‌ها و بلندی‌ها با رسم خطوط منحنی میزان یا به کمک هاشور، سایه زدن و یا نقشه‌های برجسته نشان داده می‌شوند.

۴. راهبردهای میان‌افزا دارای فواید متعددی است که عمده‌ترین آنها عبارتند از:

الف- حفظ فضاهای باز، زمین‌های کشاورزی و جنگل‌ها از طریق کاهش فشارهای توسعه در پهنه‌های سبز.

ب- ایجاد فرصت‌هایی برای باززنده‌سازی محله‌ها یا مراکز شهری.

پ- افزایش پایه مالیاتی برای حوزه‌ای مشخص از طریق ایجاد ارزش در ملک یا احیای ارزش آن.

ت- تخصیص کاربری مناسب و کارآمد به اراضی متروک و بایر و دایر.

ث- بهبود و افزایش پایداری، از طریق استفاده مناسب از زیرساخت‌ها و تسهیلات موجود جامعه.

ج- حمایت از توسعه متراکم و افزایش تراکم.

چ- ایجاد اختلاط در کاربری‌ها.